Barcode : 2020050005721
Title - aandhrasarvasvamu sachitra maasapatrika sanputamu 1sanchika1jan1924
Author - -
Language - Telugu
Pages - 42
Publication Year - 1924
Barcode EAN.UCC-13
2020050005721

7674

Reg.No. M.

ఆంధ్రసర్వస్వము

సచిత్ర మాసపత్రిక

An Illustrated Monthly Telugu-Magazine Published, To Depict Andhra Genius.

[illegible]

విషయసూచిక

[illegible]

Original Articles On Social Political Economic Religion. And Literary Topics And Fine Arts Of Andhradasa Will Be Paid

[illegible]

అమృత గుటికలు
తాంబూల మాత్రలు సీసా 0—8—0

సారస్వతారిష్టము
జ్ఞాపక శక్తి నిచ్చును సీసా 1—4—0

గంధర్వఫార్మసీ

రాయవరము గోదావరి జిల్లా

సాంగ్యోపాంగ గ్రంథోక్తముగ శాస్త్రోక్తముగ తయారు చేయబడిన ఖ్యాతిగాంచిన ఔషధములను తక్కువ
వెలలకు సమకూర్చుటకు ఆంధ్రదేశపు ఆయుర్వేద పీఠముగ ప్రతిష్ఠింపబడిన గొప్ప ఔషధశాల

యజమానులు పండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు

గంధర్వకల్ప

గొప్ప పుష్ట్యాయోగము. నరాలమీద అమోఘముగా పనిచేయును. తిమ్మిరులవంటివి సులభముగ పోవును. వాతప్రకోపములకు అపారమైన వీర్యవృద్ధిని కలిగించును. నెలదినముల మందు 3—0—0

ధాతురంజని

రతిసమయమున వీర్యస్తంభనమును చేయును. స్త్రీపురుషులకు ఆహ్లాదమును కలిగించును. చాల పేరు పొందినది. వేలకు వేలు సీసాలు విక్రయమగుచున్నది. దీనికి సాటి లేదు. 16 మా. 1—0—0

మలయ చందనము
సెగరోగమునకు కుఠారము

రాజకుటుంబములలో వాడుటకు కనిపెట్టబడినది. కాపున పథ్యము చేయనక్కరలేదు. పిచికారీతో పని లేదు. మూడువిధముల వ్యాధికిని అమోఘమైనది. వారము మందు 2—4—0

శారిబాద్యాసవము
నవాయికి వజ్రాయుధము

నవాయికిని రసపట్టుకును ఇది అమోఘమయినది. వ్యాధి తగిలిన వెంటనే దీనిని వాడినచో వారముదినములలో వ్యాధి తొలగిపోవును. వ్యాధివివరములు తెలిపినచో మంచిమందు పంపెదము. వారము మందు 1—4—0

అశోకారిష్టము
కుసుమలకు దివ్యౌషధము

భోజనమునకు ముందు ప్రదరాంతకరసము, తరువాత అశోకారిష్టమును వాడినచో కుసుమలు కట్టిపోవును.
ప్రదరాంతకరసము 30 మాత్రలు 2—8—0
అశోకారిష్టము వారము దినములమందు 1—4—0

అరవిందాసవము
బాలబాలికలకు అమృతము

పిల్లలకు వచ్చెడి సకలబాధలను తొలగించును. జీర్ణశక్తిని, ఆకలిని హెచ్చించును. గలిగించును. పిల్లలున్న ప్రతిగృహమున దివ్యామృతము. 8 ఔ.

Reg No. M·

సాంవత్సర చందా 3-0-0

ఆంధ్రసాహిత్యపత్రిక

సంపాదకుఁడు

పడిడివి వేంకటరావు

౧ వ సంపుటము	రాజమహేంద్రవరము జనవరి ౧౯౧౩	౧ వ సంచిక

ఉపక్రమణిక

శ్లో॥ విఘ్నధ్వాంతనివారణైకతరణి ర్విఘ్నాటవీహవ్యవా
డ్విఘ్నవ్యాళకులాభిమానగరుడో విఘ్నేభపంచాననః।
విఘ్నోత్తుంగగిరిప్రభేదనపవి ర్విఘ్నాబ్ధికుంభోద్భవో
విఘ్నాఘౌఘఘనప్రచండపవనో విఘ్నేశ్వరః పాతు నః॥

శ్లో॥ శారదా శారదాంభోజవదనా వదనాంబుజే।
సర్వదా సర్వదాస్మాకం సన్నిధిం సన్నిధిం క్రియాత్॥

మ॥ "మహిమన్ వానమశాసనుండు సృజియింపం గుండలీంద్రుండు ప
న్నగహాసాయుస్థితి మూలమై నిలువ, శ్రీనాథుండు ప్రోవన్ మహా
మహులై సోముఁడు భాస్కరుండు వెలుఁగింపన్, సొంపు వాటించు నీ
బహుళాంధ్రోర్వి యుయుప్రపంచమునఁ దద్రాజన్య మూర్తిం జెదన్"

"రామరాజభూషణుఁడు"

ఆంధ్రులారా!

భారతదేశచరిత్రమునందు ఆంధ్రులు చూపిన సామర్థ్యము అద్వితీయము. అదంతయు నుతింపఁదగిన నిపుణతగల్గిన నిష్ఠతోడ నున్నది. ఆంధ్రులలో పండితులు, కవులు, గాయకులు, శిల్పులు, రాజనీతిజ్ఞులు, వీరులు, మొదలగు వారెందరో గలరు. వారిని [illegible] భారము మనది.

జౌచిత్యాంగమాటమండి యును ఆంధ్రులందరు ఆకేతము వాలిగనే యున్నారు. గోష్ఠిసాటువల్ల మంచి దంజయే కాని సింహావలోకనము మాత్రము లేదు. ఒక మూల ఆంధ్రోద్యమము. ఇంకొక మూల గ్రంథాలయోద్యమము. వేరొక మూల స్వరాజ్యోద్యమము. రాష్ట్రీయసభలను సమావేశము చేయుటకు తొలుకొలుత మొదలిడినది ఆంధ్రులే. గ్రంథాలయోద్యమములో బ

చోడసామ్రాజ్యము తరువాత ఆంధ్రదేశమును చెప్పవలసి యున్నది. స్వరాజ్యోద్యమములో నిఁక చెప్పవలసిన దేమున్నది. కేవలము ఆంధ్రాకాంగ్రెసే అ[illegible]నిది. ఆంధ్రవాఙ్మయము మొదలంటు మూడు శతాబ్దముల ఉత్పత్తిసంక్రమమైనను, దాని మాధుర్యమును ఘనతయు నిరుపమానములు. కాబట్టనే త్యాగరాజు ఇతరభాషలయందు మంచి సంగీత సాహిత్యముండియు ఆంధ్రముననే తన కృతులను రచించెను.

ప్రస్తుతము సంకుచితమయ్యు ఆంధ్రపరిశోధనము నైనండి పోవుచుండెనని అనాడు లక్ష్మణరావు చిత్రాదియందు నుడివిన నుడు వూరక పోవునే? యథార్థముగా అతనిని [illegible]ప్పారాయుని, సుబ్బరాయుని కూడ తన పాపపుఁబొట్టను కట్టికొనినది. రక్తాక్షి కడు దయ్యవనుండగనే తన తీక్ష్ణదృష్టులచే నిరుపయోగ భస్మము చేసినది.

తక్కిన ఉద్యమముల మాట యెట్లుండినను ఆంధ్రదేశమున పత్రికాప్రకటనోద్యమము మాత్ర మంత తృప్తికరముగ లేదు. దీనికి కారణం బూహ్యంబు. ప్రజాపోషణమును ముద్రణసౌకర్యములును కొంతవఱకు కారణభూతము లని మా మతము.

ఇవన్నియు పర్యాలోచించి మా మిత్రులు ప్రబుద్ధాంధ్రపత్రికాసంపాదకులు, పండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి ప్రోత్సాహమువలన కుతూహలాయత్తచిత్తులమై యీమాకార్యమునకుఁ గడంగితిమి. దీనిని పోషించుభారము ఆంధ్రవిద్వన్మహామండలిపై యున్నది.

మా రాజమహేంద్రవరము రాజరాజనాటనుండియు విద్యాపీఠమై యొప్పుచున్నది. విజయనగరము కాశీపురము లోనగు పట్టణములలో నలె పండితమండలిని పోషించుటకు ఈ కాలపు ప్రభువులు లేకుండినను పదిమంది శిష్యులఁ బెట్టుకొను గౌతమి కలదు. గోదావరి ప్రవహించు తావు లన్నియు వాణీస్థానములై విఖ్యాతిఁ గాంచుచుండ రాజమహేంద్రవరము విద్యాస్థాన మగుటలో నక్కజ మేమి? వాసుదేవశాస్త్రి రత్నకవి, వ్యాసమూర్తిశాస్త్రి, శివశంకరకవి, వీరేశలింగము ఈపురముననే తమ జీవితముల గడపిరి. జనమంచి వేంకటరామశాస్త్రి కవిరాజు కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి సింహాద్రి ఈపురము నలంకరించి యున్నట్టు వాసియుం దెచ్చుచున్నవారు.

తుదనొక మాట. భారతభూమి పుణ్యవశమున గాంధీమహాత్మునకు స్వస్థతగ నున్నది. త్యాగలో జయములనుండి విముక్తుల చేయఁబడుననుటకు సూచనలు గాన్పించుచున్నవి.

అనేకులు అనేక విధముల పరిశోధనము చేసి మన పూర్వుల ప్రతిభను ప్రకాశపఱుచుచున్నారు. వారు చేపట్టిన కార్యమునకు ఈమా ఆంధ్రసర్వస్వము చాల తోడ్పడగలదు. ఈసంచికకు వ్యాసములను బంపిన వారికి మా కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనములు. ముందు కూడ ఆంధ్రదేశాత్మకము లగు విషయములను గూర్చిన వ్యాసములను తమ వ్రాసి పంపి పత్రికను పోషింపఁ గోరెదను.

ఇట్లు
పత్రికాపతి

అనాథబాలిక

చక్కని సాంసారికనవల. వితంతువును పెండ్లియాడుటకు మొదటి ప్రయత్నము. దిక్కులేని పిల్లను పెండ్లియాడుట. కథానాయకుని భావపరిణామము చక్కగ నిరూపించఁబడినది. వెల 0—12—0

వారకాంత

మనోహర మయిన నాటకము. బాలసమర్థకతో వ్రాయఁబడినది. రసికులు చదువవలసిన గ్రంథ మని పొగడ్త లందినది. అద్భుతకల్పనలు. మనోహరకమైన కలు. మంజులపదరచన. వెల 1—0—0

పండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు కలాభివర్ధనీపరిషత్తు రాజమహేంద్రవరము గోదావరిజిల్లా.

పత్రికా ప్రకటనోద్దేశములు

ఉ॥ మానవు నారాధించి యొక మానవు గర్వము నుంచి యెన్నికా
మానవు రాజుఁ జేసి తగ మానవుఁ దన్మనుజుని కాత్మబంధునై,
మానవుఁ గన్నులిచ్చి నవమన్మథునిం జేసి దాన మానవుఁడై
మానవు మానవుండైన పర మాత్ముఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడున్.

కొ[illegible]. వేంకటరత్నకవి.

పాఠకమహాశయులారా ;

శ్రీమదఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకుండైన చరాచరాత్మకం బగు నీప్రపంచమందలి అనంతజీవరాసులలో మానవుఁ డగ్రస్థానము వహించుచున్నాఁడు. పూర్వజన్మసుకృత ముండినఁ గాని "దుర్లభం మానుషం జన్మ" అన్నట్లు నటుల మానవజన్మ కలుగుట దుర్లభము. క్రిమికీటకాదుల మాట యటుండ పశువులకును మానవునకును ఎంతయో వ్యత్యాసము గాన్పించుచున్నది.

శ్లో॥ ఆహారనిద్రాభయమైథునాని।
సామాన్యమేతత్పశుభిర్నరాణాం।
జ్ఞానం నరాణా మధికో విశేషః॥
జ్ఞానేన హీనః పశుభి స్సమానః॥

అనునట్లు ఆహారము, నిద్ర, భయము, మైథునము, పశువులకును మానవులకును సమానమే గాని జ్ఞాన మనునది మానవున కధిక మనియును జ్ఞానశూన్యుఁ డగు వాఁడు పశుసమానుఁ డనియును తెలియవచ్చుచున్నది. భగవంతునిచేఁ బ్రత్యేకముగా నొక నరునకే ప్రసాదింపఁబడిన జ్ఞానమును సార్థకములోనికి తీసికొనిరాని మనుజుఁడు పశువుకన్న అధముఁ డనియే మామతము.

ఈజ్ఞానము ప్రజ్ఞానము, విజ్ఞానము అని ద్వివిధము. అందు మొదటిది కేవల మాధ్యాత్మిక మైనది. భౌతిక మైనది తరువాతిది, ఒకటి ఆముష్మికము. రెండవది ఐహికము. అందు రెండవదానిని గూర్చియే కాని తొలిదానిం గూర్చి చర్చించుట పాశ్చాత్యుల పని కాదు. మనము రెండును గావలెననే యనుచున్నాము. మనము రెండవదాని నాధారము చేసికొని మొదటిదాని నందుచున్నారము.

"ఓం" కారము ప్రజ్ఞానబ్రహ్మ మనఁబడును. ఈ "ఓం" కారమే ముక్తికాంతకు మనోవిభుఁ డైన అద్వైతబ్రహ్మ మను యేకాంతము అదే రహస్యము తనను తాను తెలిసికొనినవాఁడే ప్రజ్ఞాని. జీవాత్మకును పరమాత్మకును గల సంబంధమును తెలిసికొనుటయే తనను తాను తెలిసికొనుట.

చరిత్ర విజ్ఞానబ్రహ్మ మనఁ దగును. దీనిని గూర్చి [illegible] తెలుపునదియే చరిత్రము. ఈ నాటకమునకు సూత్రధారుఁడు మానవుఁడు. మానవజీవితముపై విజ్ఞాన ప్రపంచక మాధారపడి తిరుగుచున్నది. కావున చరిత్ర పఠన మీ మానవవిజ్ఞానాభివృద్ధి కవశ్యకర్తవ్యము. మానవునకు మానవజాతి చరిత్రమును గూర్చి తెలిసికొనుటకన్న మిన్న యగు కుతూహల మెద్ది? అంతకన్న సంతుష్టి యెక్కడ? అది తెలిసినగాని మానవుఁడు విజ్ఞాని కాఁగలఁడు. ఒకటి మాత్ర మున్నది. ఎవఁడును ప్రజ్ఞాని యైనఁ గాని కేవల మొక విజ్ఞాని యైనంతమాత్రాన పూర్ణజ్ఞాని గాఁజాలఁ డని భారతీయుల మతము.

ఇంక చరిత్ర యనఁగా నేమో అది మానవజీవితముపై నెట్లాధారపడియున్నదో చూతము. ఒక మనుజుని గూర్చి గాని ఒక కట్టడమును గూర్చి కాని మరియే యితరవస్తువును గూర్చి కాని తెలుపునదియే చరిత్రము. కొందఱు మనుజుల చరిత్రములు కలిసి యొక జాతి చరిత్రము గాను ఒక జాతి చరిత్ర మొక దేశచరిత్రము గాను అన్ని దేశముల చరిత్రలును కలిసి ప్రపంచచరిత్ర

గాను పరిణమించుచున్నది. దీని కంతటను మూలము మానవుఁడును మానవ చరిత్రమును. తుదకు ప్రపంచక చరిత్ర ఆయాదేశములలోని మానవజాతుల యొక్క చరిత్రమే కాని వేరు కాదు. కనుక ప్రతిదేశచరిత్రమును ఆయాదేశములలో నివసించిన మానవజాతులయొక్క ఆయాశతాబ్దములలోని మత, సాంఘిక, రాజకీయ, ఆర్థిక సారస్వత, కళాపరిస్థితులను గూర్చి తెలుపును. ఈవిషయముల నన్నిటిని పూర్తిగ తెలిపినచే కాని సమగ్రమైన చరిత్ర కాఁజాలదు. చరిత్రము పఠనసౌకర్యార్థము జీవితచరిత్ర, మతచరిత్ర, సంఘచరిత్ర, ఆర్థికచరిత్ర, సారస్వతచరిత్ర అని యెన్నియేని విధములుగా విభజింపఁబడినను వాని నొకదాని నుండి మఱియొకటి పూర్తిగ విడదీయుటకు వలనుపడదు. అవన్నియు నొకదానిపై నింకొకటి యాధారపడి యున్నవి. తుద కివన్నియు మొదటి జీవితచరిత్రములే కాని వేరు కాదు. ఎల్లందులేని కొందఱు కవుల జీవచరిత్రలు కలిసి సారస్వతచరిత్ర యగుచున్నది. మఱికొందఱు మతసంస్కర్తల జీవితములు గలిసి మతచరిత్ర యగుచున్నది. అందు కొందఱు కవులుగను, మతసంస్కర్తలుగను కూడ నుండవచ్చును. ఇందులకాంధ్రసారస్వతములోని లెక్కకు మించి యున్న శైవమతగ్రంథములే సాక్షి. ఇట్లే మిగిలినచరిత్రముల సంగతియును.

వైచిత్రి కాధార మెద్దియో చూతము. అది భాష. మన యభిప్రాయములను నోటిమాటలచేఁ జెప్పికొనుటకు భాష యావశ్యకము. భాష యనఁగా ఉచ్చరించు ధ్వనుల కూడిక. ఇతరదేశమునఁ గాని యితరకాలమునఁ గాని యున్న వారికి మన యభిప్రాయములను నోటిమాటలచేఁ జెప్పఁజాలము. అంచే మనము మాట్లాడునది కంటికి కనపించునట్లు చేయవలెను. అవి వారు చూచి చదువుకొనెదరు. అట్లు చేయుటకు లిపి యావశ్యకము. "అసత్యాని శరీరాణి" ప్రాణములు బుద్బుదప్రాయములు. అవి క్షణభంగురములు. కావున మన పూర్వుల యభిప్రాయములు మనము తెలిసికొనుటకును మన యభిప్రాయములను మందు రాఁబోవు వారలకుఁ దెలియుచేయుటకును లిపియే యాధారము.

పురాతననాగరికత గలిగి ప్రాచీనంబును సనాతనంబును నగుహిందూమతమునకుఁ బట్టినదై "ఆర్యావర్తః పుణ్యభూమిః" అను భరతఖండ మొప్పుచున్నది. అట్టి భారతభూమియందలి ఛప్పన్నదేశములలో మన యాంధ్రదేశ మొకటి. ఆంధ్ర లనెడి మానవజాతి నివసించిన దేశము యొక్క చరిత్రమే ఆంధ్రదేశచరిత్రము. హిందూదేశము ఛప్పన్నదేశములుగా విభజింపఁబడునాటికే మన దేశమందలి జనులకుఁ బ్రత్యేకవేష భాష లుండుటచే వారాంధ్రులుగను వారి దేశమాంధ్రదేశముగను విభజింపఁబడి యుండె ననవలసి యున్నది. వారి భాషయే ఆంధ్రభాష. దీనికి ప్రత్యేకలిపి గలదు.

ఆంధ్రలిపి పెక్కుమార్పులు చెంది నేటి కీరూపమున నున్నది. ఇందులకు పూర్వశాసనములలోని వ్రాఁతలే నిదర్శనము. మన భాషయే తెనుఁగుభాష యనియు తెలుఁగుభాష యనియుఁ గూడ బిలువఁబడుచున్నది. దానిని బట్టి మన దేశమును తెనుఁగుదేశ మనియు తెలుఁగుదేశ మనియు బిలుచుచున్నారు. ఈమన ఆంధ్రభాష "దేశభాషలందుఁ దెలుఁగు లెస్స" అను వినుతి కెక్కినది. దీనినే ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది యీస్టు(Italian of the East)అనికూడ అందురు. పాశ్చాత్యదేశములందు ఇటాలియనుభాష తలమానికమై యెట్లొప్పుచున్నదో ప్రాచ్యదేశములలో మన భాష యంత గౌరవము నందుచున్నది. ఈమనభాషయందు వ్రాయబడిన గ్రంథసముదాయమే ఆంధ్రవాఙ్మయము.

ఆంధ్రవాఙ్మయము రాజమహేంద్రవరమున జననమంది నెల్లూరు ఓరుగల్లులలో పెరిగి విజయనగరాధీశుని చెంతకొంతకాలము తంజాపురిని మఱికొంతకాలము వసించి నేఁడు చెన్నపట్టణము, బందరు, రాజమహేంద్రవరము, పీఠాపురము, విజయనగరము లోనగు పట్టణముల సంచరించుచున్నది.

ఈసాహిత్యచరిత్రమునందు మూఁడు దశలు గాన్పించుచున్నవి. అందు మొదటిది భాషాంతరీకరణ యుగము. దీనికి మార్గదర్శి నన్నయార్యుఁడు. గ్రంథములన్నియును సంస్కృతముననే యుండవలెను గాని వానిని ఆంధ్రీకరించుట పాపహేతువని తలఁచెడు రోజులలో నన్నయభట్టారకుఁడు భారతాంధ్రీకరణము ప్రారంభించెను. పిమ్మట సంస్కృతములోని భారతభాగవతరామాయణాదిగ్రంథము లన్నియును బూర్తిగఁ దెలిఁగింపఁబడినవి.

రెండవది ప్రబంధయుగము. దీనికి మార్గదర్శి పెద్దనార్యుఁడు. మనుచరిత్రమే తొలి ప్రబంధము. ఈ రోజులలో నవలలు నాటకములు నెట్లు వ్రాయఁబడుచున్నవో ఆరోజులలో ప్రబంధము లట్లు వ్రాయఁబడినవి.

మూఁడవది ఆధునికయుగము. దీనినే కొందఱు నవలయుగ మనియును మఱికొందఱు నాటకయుగ మనియును బిలుచుచున్నారు. మేము మాత్రము దీనిని గద్యయుగమనియు (Age of prose) లేక వీరేశలింగయుగ మనియును (Viresalingam Era) పిలుచుచున్నారము. ఈ యుగమునకు మార్గదర్శి వీరేశలింగకవి. అనేకము నవల నాటకము ప్రకృతిశాస్త్రము జీవచరిత్ర దేశచరిత్ర లోనగు గాఁగల గ్రంథములను వ్రాసియు పత్రికను ప్రకటించియు నెన్నియేని విషయముల మార్గదర్శి యాయెను. ఈ యుగమునం దాంగ్లేయసంపర్కఫల మెక్కువగా గనవలసియున్నది.

మన దేశమునం దేకాలమున నేమతము ప్రబలముగ నుండెనో ఆమతగ్రంథము లెక్కువగా మన సారస్వతమునందు బయలుదేరినవి. ఆమతప్రచారకులు తమ తమ మతసిద్ధాంతముల నట్లు గ్రంథస్థములు చేయుచు వచ్చిరి. ఇంతియేల మొన్న బ్రహ్మసమాజమతమును బోధించిన వీరేశలింగాచార్యుఁడు ఏగ్రంథము వ్రాసినను దన మతవ్యాప్తికే గాదే? అటులనే ఏకాలమునను జరుగును.

ఆంధ్రసారస్వతమునను అనువాదులు వ్రాయు చరిత్రగ్రంథముల వంటి గ్రంథములు లేవు. మన పూర్వులకు అట్టి శాస్త్రముల వ్రాయు ఆచారమున్నట్లు గాన్పించదు. ఈపరిశోధనమార్గ మాంగ్లేయుల శక్తి. వారి సంబంధి భారతీయు లందఱు అనేకవిధములఁ బరిశోధనము చేయుచున్నారు. పూర్వులు చరిత్రములు వ్రాయనంత మాత్రమున వారి చరిత్రము వ్రాయుటకు మన శాస్త్రజ్ఞులు లేనట్లు కాదు. వారు వ్రాసిపెట్టిన గ్రంథములును అప్పటి శాసనములును తామ్రశాసనములును నిఱిడి నేఁడు మనదేశమున నున్న వారివారి భాషలలో వ్రాసిపెట్టిన గ్రంథములును మూలాధారములై యున్నవి. వీని నన్నిటిని భాగముగ విమర్శించి సక్రమమైన చరిత్రము వ్రాసికొనుట కర్తవ్యము మనది. అందుకు పరిశోధనబుద్ధి వృద్ధిపరచుట కర్తవ్యము.

ప్రతివిషయమునను మన యాంధ్రులు నానాటికిని వెనుకఁబడియున్నారు. తొమ్మిదిశతాబ్దములనుండి యున్న మన సారస్వతము మొన్న నవతరించి మూఁడుశతాబ్దములలో పుట్టి బయలుదేరిన వంగభాషాస్వతమున కేమాత్రము పోలకుండుటెంతయు సంతాపకరము. వాఙ్మయపరిశోధనము చరిత్రపరిశోధనమును నేఁటినిఅభివృద్ధిచెందవలసియున్నది.

భావిసారస్వతాభివృద్ధికి సూచనలు గాన్పించుచున్నవి. దేశభాషలందు మిక్కిలియు మన తెనుఁగుభాష నవీనాలంకారములను ధరించుచున్నది. భాషాభిమానులు పలువురు పలువిధముల పరిశ్రమ చేయుచున్నారు. నవలలు నాటకములు వ్రాసిన మాత్రమునఁ గార్యము లేదు. అనేకగ్రంథము లితరభాషలనుండి తర్జుమా చేయించవలసియున్నది. శాస్త్రగ్రంథములు వ్రాయించవలసియున్నది. ఆంధ్రమున అలంకారశాస్త్రము లేదు కదా? ఇతిహాసములు గూర్చి గ్రంథములు లేవని వేఱ చెప్పవలెనా? మనము చేయవలసిన పని యెంతో యేని కద్దు. ఇంకనేల! సరియైన ఆంధ్రసారస్వతచరిత్ర లేదు కదా?

ఆంధ్రభాషాభి ప్రజాపోషణమునం దుండుటచే నేకొంతయు లేక నెలబాలుని మాదిరి దినదినప్రవర్ధమాన యగుచున్నది. ఎన్ని పత్రికలు ప్రకటింపబడినను ప్రజల తృష్ణ తీరని సమయ మిది.

అనేకపత్రికలాంధ్రభాషయందు వెలువడుచున్నవి. ఏపత్రిక చూచినను వంగదేశీయుల ప్రతిభను గూర్చియును, మహారాష్ట్రుల సమస్యాశక్తిని గూర్చియును, తమిళుల తెలివిని గూర్చియును నింపబడుచున్నది. పొరుగింటి పుల్లమ్మ కాపురము మెచ్చుటేనా మన కర్తవ్యము? మన దేశచరిత్రమును గూర్చి పూర్తిగ పరిశ్రమ చేయు పత్రిక లేకుండుటెంతయు శోచనీయము.

ఆంధ్రులముగు మనము కేవలమార్యసంతతివారము గాని కేవలము ద్రావిడులసంతతివారముగాని గాక ఉభయులసంతతివారమైనట్లు గాన్పించుచున్నది. మనరక్తనాళములయందీరెండు తెగలవారిరక్తము ప్రవహించుచున్నది. మనమార్యులమాదిరి గోవును బంచభూతములను బూజించుటయే గాక ద్రావిడుల వడువున సర్పములను వృక్షములను గూడ బూజించుచున్నాము.

ఆంధ్రభాష మాట్లాడబడు దేశమే ఆంధ్రదేశము. ఈఆంధ్రదేశము యొక్క సరియైన పటము నేటివరకు లేదు. ఆంధ్రదేశము యొక్క నైసర్గికస్వరూపమును శీతోష్ణస్థితులును ఆంధ్రుల యొక్క స్వభావమునకును చరిత్రమునకును యెంతవఱకు కారణభూతములో తెలిసికొనవలసియున్నది. ప్రస్తుతము తెలుగుమాట్లాడు దేశమే ఆంధ్రదేశముగా యెల్లప్పుడు నుండెననుటకు వలను పడదు. ఈఆంధ్రదేశము వేరు వేరు శతాబ్దములయందు వేరువేరుఎల్లలు గలిగి యుండెను. ఈదేశమును పశ్చిమచాళుక్యులు, రాష్ట్రకూటులు, పల్లవులు, కాలముర్యులు కాకతీయులు విజయనగరరాజులు పాలించిరి. తిరుగాక యిందులోని రెడ్డిరాజులు వెలమరాజులు క్షత్రియరాజులు తురకరాజులు పాలించినట్లు తెలియుచున్నది. నేడు దీని నాంగ్లేయులు పాలించుచున్నారు. ఆంధ్రుల రాజ్యము కొంతకాలము పాటలీపుత్రమువఱకును వ్యాపించినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. హైదరాబాదునందలి తెలంగాణ మంతయు పూర్వము తెలుగుదేశమై యుండెననుట కెన్నియేని నిదర్శనములు గాన్పించుచున్నవి. కనుక ఆంధ్రదేశమును గూర్చియును దానిని పాలించిన రాజులను గూర్చియు దెలిసికొనుటకు విశేషపరిశ్రమ చేయవలసియున్నది.

ఏదేశమునందును మతసాంఘిక విషయములను విడదీయుట అరుదు. కట్టు బొట్టు మట్టు తిండిభోజనము దగ్గనుండియు ఒకమతమునకును యింకొక మతమునకును తారతమ్యము గాన్పించుచున్నది. మతాచారములే సంఘాచారములుగా నున్నవి. భారతభూమి హిందూమతమునకు బుట్టినిల్లని యిదివరకే నుడివితిమి. ఈమత మొకనిచే బోధింపబడినది కాదు. దీనికాధారములు వేదఋక్కులు. ఈఋక్కు లాయాకాలములయందు ఋషులచే జెప్పబడినవి. కావున దీనికే ఋషిమత మని పేరు. హిందూదేశమునందు బయలుదేరిన మతములన్నియు నీఋషిమతముయొక్క శాఖోపశాఖలే. తుదకు మహమ్మదీయక్రైస్తవ మతములును హిందూమతశాఖలైన బౌద్ధయాదవమతములనుండి పుట్టినట్లు చెప్పుచున్నారు. కృష్ణుని యొక్క మారుపేరే కాని క్రయస్తను వాతఁడు పుట్టనే లేదను వారుగూడ కలరు. క్రైస్తు అను నాతఁ డుండినను మానినను కొద్దిగనో గొప్పగనో హిందూమతసిద్ధాంతము లందుగలిసిన వనుట నిర్వివాదాంశము.

ఈమతసంస్కర్త పేరును ఆంధ్రదేశమునందు పుట్టకపోయినను బౌద్ధజైన, శంకరరామానుజ, మాధ్వబసవేశ్వరమహమ్మదీయక్రైస్తవబ్రహ్మసమాజాదులు ఎన్నియేని మన దేశమున నున్నట్లు గాన్పించు చున్నది. ఈమతములు మన దేశచరిత్రమునం దేయేమార్పులు చేసినవో చూడవలసియున్నది.

మతప్రచారకు లందఱును పాలించు రాజులను దమ వశము చేసికొని తామే రాజ్యము చేసినంత యధికారము ప్రజలపై చలాయించిరి. పండ్రెండవ శత

పూర్వము శతాబ్దములలో మతకక్షలు ప్రబలముగ నుండెడివి. ఏ మతమువారు తామతసిద్ధాంతములను గ్రంథస్థములు చేయుచు తప్పులు గుప్పలుగా శాస్త్రములు వ్రాసి సారస్వతము నభివృద్ధిపరచిరి. ఇదిగాక బౌద్ధారామములు శిల్పాదికళల నభివృద్ధి పరచినట్లు గాన్పించుచున్నవి. ఇందులకు అమరావతి స్థూపము లోనుగాఁగలవే ప్రబల నిదర్శనములు. నేఁడు మనకు వింతగా నుండు వీర పూజలు లోనైన యాచారము లెన్నియో పూర్వము సంఘాచారములై యున్నటుల దెలియ వచ్చుచున్నది. ఆకాలమునందలి రాజులును భిన్నభిన్న మతముల వారిని భిన్నభిన్న రీతులుగాఁ ముక్కలుగా నుండు కత్తిగానుగలలో పెట్టి యాడించుచు వారి వారి మతసాంప్రదాయాచారములను బట్టి శిక్షించుచుండెడివారు. పట్టి సాంఘికావిషయములను ఇంకను అప్పటి స్త్రీలు నగ వస్తువులను ధరించెడివారో ఎట్టి బట్టలను కట్టెడివారో ఆసంగతులును ప్రజామతమును సంఘమునందును రాజకీయవిషయములందును ఆర్థికపరిస్థితులందును సారస్వతమునందును విద్యాకళాభివృద్ధియందును దేశమునందేయే రీతిగా మార్పులను జేసినదో కనుగొనవలసి యున్నది. ఈవిషయము లన్నియును మనము పరిశోధన జేసి తెలిసికొనవలెను.

ఆంధ్రదేశమున కితరదిక్కుల యం దెల్లలుమారుచుండినను తూర్పుటెల్ల మాత్ర మెప్పుడును సముద్రమే. మన దేశము సముద్రమునంటి యుండుటచే ఆంధ్రులితర ఖండవాసులతో సముద్రము మీఁద వర్తకము సేయుచు నౌకానిర్మాణదక్షులై యుండెడివారు. మన దేశమునందు నేతపరిశ్రమ ఎక్కువగ నుండుటచే గాక మన దేశవస్త్రముల ఖ్యాతి ఖండాంతరములందుఁగూడ వ్యాపించియుండెను. ఆకాలమునందే యే నాణెములు దేశమునం దుండెడివో ఏయే పట్టణములం దేయే పరిశ్రమలు జరుగుచుండెడివో తెలిసికొనవలసి యున్నది. శిల్పాదికళ లభివృద్ధి నందె ననుటకు దేశమందలి బౌద్ధ స్థూపములును జైనవిహారములును ఓరుగల్లు హంపిలోనైన ప్రదేశములందలి కట్టడములే చెప్పక చెప్పుచున్నవి. ఈసందర్భమున మన పూర్వుల గ్రంథలేఖనానైపుణ్యమెంతయును ప్రశంసనీయము. ఎన్నియో శతాబ్దముల క్రిందట వ్రాయఁబడి గ్రంథములు మనకు లభించుటకీ లేఖకు లెంతయు వంద్యులు. ఈతాళపత్ర గ్రంథములన్నియును శిథిలము గాకుండ జాగ్రతచేయనిచో మన వాఙ్మయమునకు కూడ గానిచేటు వాటిల్లుననుట నిక్కము. ఇప్పటికే అనేకగ్రంథములు పోయినవి. దొరకవలసిన గ్రంథము లెన్నేని గలవు. కావున దొరకినను వానిని ప్రజలును తద్గ్రంథములను ప్రోగుచేసి జాగ్రత చేయుట కర్తవ్యము.

ఇంత చరిత్రము వెనుక నిడుకొని వానిని గూర్చి ప్రకటించుటకు ఇతరవిషయములను గూర్చి మన పత్రికలు ప్రకటించు టయు చిన్న గూవందములు గొలుపుచున్నది. ఇంత కాలమునకైన దక్కట కాఁబోదు ప్రయత్నించుట. మన పూర్వుల ప్రతిభ మనకే తెలియనిచో నితరులకు దెలియుట యెట్లు? మనల ప్రతిభయొక్క సంగతి ఇతరభాగముల వారలకే తెలియవచ్చుచో ప్రపంచమున కపుడే తెలియఁదగు మాట.

వీరేశలింగకవి బ్రహ్మసమాజమతమును మన దేశమున బోధించుట మూలమునను హనుమంతరాయఁడు దేశీయకళాశాల స్థాపించుట వలనను మన పూర్వరేఖలు బయలుపడిన వని చెప్పకతప్పదు. ఈసహాయనిరాకరణోద్యమములో మాత్ర మాంధ్రదేశము మొక్కఖ్యాతి ఆసేతుహిమాచలమును వ్యాపించినది. దేశీయమహాజనసభ పుట్టినదాది మనదేశమునం దెన్నడును జరుగకుండుటయు ఈసంవత్సరమే ఆంధ్రదేశమునం దది జరుగుటకు తీర్మానింపఁబడి కాకినాడయందు జరుగుట యీనింతలకు నిదర్శనము. ఆంధ్రులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రమును ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయమును కూడ త్వరలో రానైయున్నవి. ఇతరదేశవిషయములను గూర్చి తెలిపెడి పత్రిక లెన్నేని గలవు. ఈసంగతులన్నియు పర్యాలోచించి నైన శ్రవించిన ఆంధ్రదేశాభ్యుదయ విషయములను గూర్చి విపులముగా చర్చించి ప్రకటింపవలెనని దలఁచి దీనికి "ఆంధ్రసర్వస్వము" అని నామకరణ మొనర్చితిమి. ఈనామమే ఆంధ్రులందఱి యభిమతమున పాల్గొనవలె నని సూచించుచున్నది. ఆంధ్రుల ప్రతిభ చాటుటకే వెలువడినది. ఈ మా "ఆంధ్రసర్వస్వము"

ఏడిది వేంకటరావు

ఆంధ్రదేశము—38వ దేశీయ మహాజనసభ

కాకినాడ డిశంబరు 1923

దేశీయమహాజనసభ 38 సంవత్సరములకు మన ఆంధ్రదేశమున జరుపు భాగ్యము మనకు గలిగినది. "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" అనునట్లుల గాలివానవలన పెట్టి యిక్కట్టులు వాటిల్లినను వాని నెల్ల సరకుగొనక తదేకదీక్షతో ఆంధ్రు లందఱును అందు ముఖ్యముగ కాకినాడపురవాసులును నిద్రాహారములైనను మాని వారి వారి నియుక్తకార్యములను నెరవేర్చిరి. 1916 సంవత్సరమున ఆంధ్రమహాజనసభ జరిగిననాటినుండియే దేశీయ మహాజనసభకూడ నీనగరమున సమావేశము చేయవలెనని కాకినాడపురవాసులకు గలిగిన కోరిక నేటికి సిద్ధించినది.

‡ప్రసిద్ధమగు ప్రాచీనభారతవర్ష యితిహాసమునందు ఒకకాలమున ఆంధ్రులు ప్రధానస్థానమువహించి తచ్చారిత్రమునకు వన్నె దెచ్చిరి. క్రీస్తుశకమునకు రమారమి మున్నూరు సంవత్సరములకు పూర్వమే కృష్ణాతీరమున (ధరణికోట) ధాన్యకటకమును రాజధానిగా జేసికొని పూర్వపశ్చిమసముద్రతీరముల రెంటిమధ్యనున్న రాష్ట్రము నంతయును పరిపాలనము చేయుచు క్రమక్రమమున తమరాజ్యమును ఉత్తరహిందూస్థానమున వ్యాపింపజేసి మగధదేశము నాక్రమించి సామ్రాజ్యమును స్థాపనగావించి పాటలీపుత్రమునందు నన్నూరు సంవత్సరములు రాజ్యపాలన నడిపించిరి. మఱియును లోకప్రసిద్ధములగు తక్షశిల నలంద మొదలగు విశ్వవిద్యాలయములవలెనే ప్రఖ్యాతమైన విశ్వవిద్యాలయమును ధాన్యకటకమునందే ప్రతిష్ఠాపనజేసిరి. ఇప్పటి బౌద్ధస్తూపము చిత్రవిద్యానైపుణ్యమునం దనన్యమగుటచేత అందలి ప్రధానశిలాచిత్రములను లండను పట్టణమునందలి ప్రదర్శనశాలకు గొనిపోబడి యున్నవి.

తురుష్క-రాజ్య ప్రాబల్యకాలమునందు సహితము ఆంధ్రులు విజయనగరసామ్రాజ్యమును స్థాపించి చిరకాలము భారతీయ నాగరికతను పోషించిరి. ఆంధ్రమండలములు ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వమునందు జేరిన పిదప ప్రజాభ్యుదయము లెక్కింపబడక, ఆంధ్రులు అన్యభాషా ప్రజలతో కలుపబడి పరిపాలింపబడుటచే, ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వము పూర్తిగా మఱుగుపడిపోయెను. కాని వంగరాష్ట్ర విభజన కాలమున, అఖిలభారతదేశమునందు వ్యాపించిన జాతీయోద్యమప్రభావముచే మేల్కాంచి, జాతీయాశయముల దేశమున వ్యాపింపజేయుటయేగాక జాతీయతను దృఢపఱుప, భారతదేశమునందు భాషాప్రయుక్తరాష్ట్ర నిర్మాణమునకై "ఆంధ్రోద్యమము" కొనసాగించిరి. దేశీయమహాసభవారిచే అనుమతి నంగీకరింపబడుటకై, ప్రయత్నము గావించి, ఆంధ్రదేశమును ప్రత్యేకరాష్ట్రముగ పరిగణింపవలెనని కోరిరి. ఆప్రయత్నమందు కీర్తిశేషులగు లోకమాన్యతిలకుమహాపురుషు డొనర్చిన సహాయము కృతజ్ఞతాపూర్వకముగ స్మరింపదగినది. ఆప్రయత్నమువలన కాంగ్రెసు వ్యవహారములందు, ఆంధ్రదేశము ప్రత్యేకరాష్ట్రముగ నంగీకరింపబడెను. అప్పటినుండియు ఆంధ్రుల ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము ప్రకటించుటకు కొంత యవకాశము కలిగినది. తర్వాత, అసహాయోద్యమ ప్రారంభమునందే విశాలహృదయమును, దూరదృష్టిగల గాంధీమహాత్ముడు భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రసూత్రమును స్వరాజ్యప్రాప్తి ప్రధానసోపానముగ గ్రహించి భాషననుసరించి రాష్ట్రవిభాగము గావించి, ఆయారాష్ట్రముల ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వప్రాబల్యమున కవకాశము కలిగించెను. అట్లుచేయుట అన్నిరాష్ట్రములవారును భారతజాతీయతాభివృద్ధికొఱకు తమవ్యక్తిప్రాబల్యము ననుసరించి యథాశక్తి కోపాదము గావించిరి. దానింబట్టియే నేడు ఆంధ్రదేశమునకు తోడిరాష్ట్రములవారి సందతి నాహ్వానము గావించి సన్మానించుభాగ్యము లభించినది.

---

‡ 38వ దేశీయమహాజనసభ ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులగు దేశభక్త కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారి ఉపన్యాసమునుండి ఎత్తి అచ్చొత్తింపబడినది.

ఆంధ్రదేశము నందు గోదావరీ మండలము సుప్రసిద్ధమైనది. ఈమండలము గోదావరీనదీజలములచే పావనమై, రసవంతమై, ధనధాన్యసమృద్ధి నొప్పారు చున్నది. ఆంధ్రచాళుక్యవంశరాజులలో యగ్రేసరుండును, ఆంధ్రభాషాపోషకుండునగు రాజరాజనరేంద్రుడు ఇక్కడనే సమీపముననున్న రాజమహేంద్రవరమును రాజధానిగా చేసికొని, ఈదేశమును పాలనచేసినవాండెను. [illegible] యమునకు నన్నయభట్టారకుండా రాజరాజనరేంద్రుని [illegible] గ్రంథము నరచింపఁజేసెను. [illegible] రాజులు, కవిశ్రేష్ఠులు, మహావిద్వాంసులు. [illegible] వేదాంగకోవిదులు [illegible] మునకు వన్నెదెచ్చిరి. మరియు [illegible], [illegible] పత్రికాసంపాదకులు, కవిశ్రేష్ఠులు [illegible] లగు ఆంధ్రగ్రంథములు వ్రాసిరి, [illegible] నభివృద్ధి చేయుటయేగాక ప్రకృతమున ఆంధ్రదేశమున పెంపొందియున్న [illegible] నందు రింపఁజేసిన కందుకూరి వీరేశలింగకవి ఆ రాజమహేంద్రవరమునందే తన జీవితము నంతయు గడపెను. ఇప్పటికిని ఈమండలము సద్వర్తనమునందును సంఘ సంస్కరణము నందును వన్నెగాంచియే యున్నది. ఇట్టి మండలమున ఆంధ్రదేశమునందే [illegible] చెప్పదగిన కాకినాడపట్టణమున అపూర్వమగు ఈమహాసభను సాగించుట ఈమండలగౌరవమునకు తగినదే యున్నది. ఇందుగూర్చి ఈమండలవాసుల—అందు ముఖ్యముగ ఈపురవాసుల యుత్సాహము గణనాతీతము. (ఆ. ప)

రాష్ట్రీయసభలను సమావేశముచే చూటకు దొలుదొలుత మొదలిడినది మన యాంధ్రదేశ మని అంద [illegible]. మొదటి ఆంధ్రమహాజనసభ తోడనే ఆంధ్రోద్యమము ప్రారంభమైనది. ఆంధ్రోద్యమ మేయూహాతో ప్రారంభింపఁబడినదో అది నేటికి క్రియారూపమున నెరవేరినది. దేశీయ మహాజన సభ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణము నంగీకరించినది. పరిపాలకులుకూడ త్వరలో ఆంధ్రదేశమునకుఁ బ్రత్యేక రాష్ట్రము నొసంగెదరు గాక.

[illegible] నలంకరించినవారి [illegible] దేశసేవకై [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తెరవుట [illegible]. [illegible] స్థానము [illegible] యుండెను. [illegible] దుండిరి. అతని స్థానము నలంకరించుటకుఁ దగిన శ్రీ [illegible]. [illegible] హిందూదేశమున హిందువులు [illegible] మహమ్మదీయులకు [illegible] తెగలవారును [illegible] స్వరాజ్యము సిద్ధము కాదు. [illegible] చినచేగాని [illegible] స్థాపనము [illegible]. [illegible] హిందువులయొక్కయు మహమ్మదీయులయొక్కయు [illegible] మునకుఁ బార్టులీ ఆలీసాదరులే. హిందువులను మహమ్మదీయులను ఏకము చేయుటకును, శాసనసభాప్రవేశపక్షమువారిని స్వరాజ్యపక్షమువారిని ఏకోన్ముఖులను చేయుటకును మహాత్మాగాంధిగారికన్న అత్యంత ఉపయుక్తులు.

ఇందుకు కారాగృహమునుండి వచ్చిన వెంటనే ఢిల్లీకి పోయి శాసనసభాప్రవేశమునుగూర్చిన భేదాభిప్రాయము లను సమాధానపఱచి యింటిలో పోరు లేకుండ చేసిన విషయ మందఱెరిగినదే.

డిశంబరు ౨౬వ తేదీని అలీసోదరులకు కాకినాడ నగరమున జరిగిన ఊరేగింపు టుత్సవమెంతయుఁ గొనియాడఁదగియున్నది. ఆనాటి యలంకారములకు మేర లేదు. దేశీయమహాజనసభాగృహార మంతయు శుద్ధ ఆంధ్రఖద్దరుతో నిర్మింపఁబడినది. మంటపమంతయు దేశనాయకుల చిత్రపటములతో నలంకరింపఁబడెను. అందు యథావిధిగ మహాత్ముని చిత్రపటమున కగ్రస్థాన మొసఁగఁబడెను.

దేశీయమహాజనసభ డిశంబరు 28 తేదీని వేద పఠనముతో ప్రారంభ మాయెను. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షు లగు కొండా వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు తమ ఉపన్యాసమును హిందీలో చదివిరి. దీనిని బట్టి చూడ ఆంధ్ర దేశము నందలి హిందీప్రచారము ప్రశంసనీయమే కాని యింతదనుక సాంగ్లవాఙ్మయముచే నణఁగ ద్రొక్కఁబడిన ఆంధ్రవాఙ్మయము ఇంతటినుండి హిందీ వాఙ్మయముచే మఱింత అధోగతి పాలు చేయఁబడునేమో యను భీతిజనించుచున్నది.

మున్నొకమారు నగరమునకునుసాంబమూర్తి గారిచే జాతీయపతాకము నెలకొల్పఁ బడుటయు దాని గోదావరీమండలాధికారి యగు బ్రేకన్‌దొరగారూడఁబెఱికించుటయు సంభవించినది. అప్పురమునసే జయజయధ్వానములతో మౌలానా మహమ్మదాలీ గారిచేత జాతీయపతాకము నెలకొల్పబడు టెంతయు సమంజసము. స్వాగత సంఘాధ్యక్షుని యొక్కయు అధ్యక్షునియొక్కయు ఉపన్యాసములు ప్రసిద్ధబహిష్కార మవలంబించుచున్నవి. ఢిల్లీసమాధానమునకు భంగము వాటిల్లకుండుటయు వీరిరువురి యొక్కయు ఆశయు మనవలసియున్నది. అధ్యక్షుఁడు ఇతరవిషయములకన్న హిందూమహమ్మదీయసమస్యను గూర్చిచాల దూరము నడిచెను. హిందూమహమ్మదీయసఖ్యాసక్తుడు రుటకు పూర్వము గోవధ మాన్పు టవశ్యకర్తవ్యము.

శాసనసభా బహిష్కారముపట్ల వాదోపవాదములు జరిగినవి. ఈవిషయమునుగూర్చి చర్చించవలసిన అవసరము గనఁబడదు. దాను తలచుకొనిన కార్యమైపోయినది. అదికాక పోయినను శాసనసభాప్రవేశము గావలె ననుటలో నిది అతనియింట పెండ్లికాదు. మహాత్ముఁ డీవిషయమున్నచో దేశకాలపరిస్థితుల ననుసరించి దీని నంగీకరించి యుండునేమో. తాను పెట్టిన బార్డోలీ శాసనాతిక్రమణ తీర్మానమును రద్దుచేసికొనలేదే?

కాకినాడసభ స్వరాజ్యపక్షసభ్యు లేయును ప్రయోజనప్రభుత్వములు స్వీకరింపఁగూడ దనియు ప్రజల యొక్క ప్రతినిధులు ప్రజలవలెనే యుండవలెను గాని కమిటీలలో సభ్యత్వము నంగీకరింపరా దనియు సభ్యులందఱును శుద్ధఖద్దరువస్త్రములనే ధరించవలె ననియు సూచించుచున్నది.

ఈసభ అఖిలభారతఖద్దరుసంఘమును స్థాపించినది. ఈసంఘసభ్యులు మౌలానా షౌకతాలీ జమ్నాలాల్ బజాజ్ శంకరలాల్ బాంకరు అనువారు ఈఖద్దరు నిర్మాణమున యితరరాష్ట్రములకన్న ఆంధ్రరాష్ట్రమున సహజమైన సౌకర్యములు మెండు. షౌకతాలీగారు తమ జీవితమును ఖద్దరునిర్మాణమునకై వినియోగించెద మని వాగ్దానము చేసిరి. ఈపనిశ్రమ స్త్రీలపైనెంతయు నాధారపడియున్నది.

ఇఁక మహాత్ముని సందేశ మని మహమ్మదాలీ గారు చదివిన చదువు లెంతవఱకు యదార్థమో మహాత్ముఁడు శ్రీనివాసశాస్త్రిగారికిఁ జెప్పిన ఉత్తర సమాధానమువలనఁ దేటతెల్లము కాఁగలదు.

రాఁబోవు సంవత్సరము కాంగ్రెసుసభ కర్ణాటకరాష్ట్రమునకు దేశపాండ్యాగారిచే నాహ్వానింపఁబడినది. స్వరాజ్యోద్యమములో ఆంధ్రులును కర్ణాటకులును సమానముగనే పనిచేయుచున్నారు. రాఁబోవు సభకు గాంధీమహాత్ముని అధ్యక్షునిగఁ జేయుటకు దేశపాండ్యాప్రభృతులు పాటుపడుదు మని తెల్పిరి. వారికోర్కె సిద్ధించుగాక.

కాకినాడసభ దేశములోని అన్నిపక్షములవారికిని

సమన్వయము చేయుట కెంతయుఁ బాటుపడిరి. అధ్యక్షుఁడు నడిపినటుల యరవాడ జైలు తలుపు తెఱుచు చెవిని చేయుటకు లోహము మన ఆంధ్ర దేశమున దొరకినది. ఇక తాళముచెవి చేసి గాంధీ మహాత్ముని సెలవు తీసికొని వచ్చుటయే తరువాయి. ఈసభ మహమ్మదాలీగారు నడిపినటుల కడపటి కాంగ్రెసుసభ యగునుగాక.

కాకినాడయందు ఈసభ జరిగిన స్థలము యొక్క విస్తీర్ణము 120 యకరములు. ఈభాగమునకు ఎల్విన్ పేట యని పేరు. దీని కిపుడు గాంధీనగర మని నామ మిడిరి. ఇంతటినుండి మా కాకినాడసోదరు లీభాగమును ఎన్నటికిని గాంధీనగర మనియే పిలిచెదరు గాక. గాంధీ నగరమును యింజనీరు వెంకట్రావు గారు పాకతాబాదు ప్లాను వేసి నిర్మించిరి.

ఈసభకు 4500 మంది సన్నాహసంఘసభ్యులుగ చేరిరి. 150 మంది స్త్రీలు వాలంటీర్లుగా చేరి అన్యాదృశముగ సేవ చేసిరి. [illegible] సభకు 50000మంది జనులు వచ్చిరి. మునిసిపలువారును, రైల్వేవారును, టపాతంత్రీ కార్యాలయముల వారును, కోఆపరేటివు బాంకివారును, వైశ్యులును ఎవరికి తోచినవారు అన్ని విధముల సహాయము చేసిరి.

సభ ముగిసిన నాటి రేయి 30000 మందికి ఏక పంక్తి భోజనము పెట్టబడెను. ఈసమయమున దూర భారతమునకు ప్రయాణములు సాగుచుండక కాకినాడకే తెంచిన అకాలీసోదరుల ధైర్యసాహసములను మెచ్చుకొనవలెనని యున్నది. అంత దూరమునుండి యింతదూరము వచ్చి లేవవలె అకాలీవారికి కల్ల ఉచితముగ భోజనము పెట్టుటకు వారికే చెల్లినది. [illegible] పొందిన శిక్షామార్గమును మన మందరమును నేర్చుకొన వలసినదే.

[illegible] అనటుల ఈ మహాజనసభ సందర్భమున 1 అఖిలభారత కిలాఫత్ మహాసభ 2 అఖిలభారత గ్రంథాలయప్రదర్శనము 3 అఖిలభారతఖద్దరు ప్రదర్శనము 4 అఖిలభారత విశ్వకర్మమహాసభ 5 [illegible] మహాజనసభ 6 అఖిలభారత విద్యార్థి మహాజనసభ 7 అఖిలభారతవాలంటీరుసభ 8 హిందీసాహిత్యసమ్మేళనము 9 భారతమహిళా మహాజనసభలు జరుపబడినవి. ఇందు ఖద్దరుప్రదర్శన మెంతయుఁ జూడఁదగినది.

ఏడిది వెంకటరావు

గాంధీ మహాత్మునకు శస్త్ర చికిత్స

1924 జనవరినెల మొదటను మహాత్ముని ఆరోగ్యమునుగూర్చి భారతదేశమంతటను అట్టుడికినటుల నుడికినది. దేశమంతయు దేవాలయ [illegible] చూచినను మహాత్ముని ఆరోగ్యాభివృద్ధికి భగవంతునికి వేడుకొనువారు లేరు. ఇది భారతీయులకు నవీనము కాదు.

గాంధీమహాత్మునకు డిశంబరులోనే పొత్తికడుపులో నొప్పియు, జ్వరమును ప్రారంభమాయెను. అందుచే నాతఁడు ఆనాటి కానాడు కృశించ జొచ్చెను. పదిపదిహేను దినములవరకు డాక్టరు లేమను వ్యాధిని పోల్చలేకపోయిరి. జయిలు అధికారులు మహాత్ముని వ్యాధినిగూర్చి భయమంది సివిలుసర్జను కల్నలుమాడకు గారికి 6వ తేదీని చూపిరి. అంతమాడకుగారు పరీక్షించి కడుపులోని వ్రణమును గుర్తించిరి. 12 తేదీని శస్త్రచికిత్స చేయబడుటకు మహాత్ముఁడు ఎరవాడ జయిలునుండి పూనానగరమందలి సస్సూను వైద్యశాలకు దీసికొని పోబడెను. 14వ తేదీని కల్నలు మాడకుగారు సర్జను జనరలు కల్నలు హంటను గారితో సంప్రతించి రాత్రికి రాత్రిచాల [illegible]తో శస్త్రమొనర్చిరి. శస్త్రచికిత్స చేయుచుండగా దీపము లన్నియు నారిపోయినను వెనుదీయక ధైర్యముగ శస్త్రముచేసిన మాడకు గారి సామర్థ్య మెంతయు ప్రశంసనీయము.

గాంధీమహాత్ముఁడు మరల పుట్టెననుటలో నతిశయోక్తి లేదు. మహాత్ముని ప్రాణములను నిలిపి భారతీయులకు ప్రసాదించిన కల్నలుమాడకుగారిని భారతీయు లెన్నటికిని మరువ జాలరు.

క్రొత్తబొంబాయి గవర్నరుగారి కోమల హృదయము [illegible] మహాత్ముని వైద్యశాలనుండి మరల కారాగృహము చూపకయే వదలివేయ వచ్చుననుకొనుటకు అవకాశము కలదు. చింతల కాన్పు కాని గుటకల కాన్పుయేల. అటుపైని అధికారులచిత్తము మన ప్రాప్తి.

మదరాసుగవర్నరుగారు పిఠాపురముమహారాజావారికి మహారాజాసనదు నొసగుట

29—1—1924—మంగళవారము

చెన్నరాజధాని గవర్నరుగారగు విల్లింగుడన్ ప్రభువుగారు తమ సతీమణితోకూడ జనవరి29వ తేదీ జయవారముగోజాన పిఠాపురము దయచేసిరి.

పిఠాపురము మహారాజావారికి మహారాజా బిరుదము 1922 జూను నెలలో ఇయ్యబడినను బిరుదము యొక్క సనదుపత్రము ఇంతవఱకు వారి కీయబడి యుండలేదు. దానిని విల్లింగుడన్ ప్రభువుగారు 29వ తేదీని దర్బారుభవనమున మహారాజావారికి ప్రసాదించిరి.

పిమ్మట గవర్నరుగారు పుర మందిరమునకును మహిళాసభాభవనమునకును శంకుస్థాపన మహోత్సవము జరిపిరి. తరువాత పిఠాపురము తాలూకాబోర్డు వారొక అభినందనపత్రమును గవర్నరుగారికొసగిరి.

ఆ సాయంకాలము మహారాజా వారొక గొప్ప విందును చేసిరి. తరువాత సంగీత కాలక్షేపము జరిగెను.

30వ తేదీని గవర్నరు గారును సతులు స్త్రీల హాస్పటలును సందర్శించి; అచ్చటనుండి కాకినాడ వెళ్లి మహారాజావారి అనాధశరణాలయమును చూచి స్పెషల్ ట్రైయినులో చెన్నపురి కేగిరి.

సంఘసంస్కరణమునకును నిమ్నజాత్యుద్ధరణమునకును, ఆంధ్రవాఙ్మయాభివృద్ధికిని ధనవ్యయము చేయుటలో నీమహారాజావారిచేతికి ఎముక లేదను సంగతందఱెఱిగినదే. కావున గౌరవము వారికి ఉచితముగ వీరికొసగు టెంతయు సమంజసము.

ఏపిది వేంకటరావు.

హేమంతము

వ. సు. రాయకవి.

ఉ॥ పొట్టప్రశీతబాధ నుదయాచలభిల్లుఁడు లేచి వేకువన్
బెట్టలక్రింది యాకులముఁ జెత్త చెదారముఁ బ్రోవుచేసి యా
మట్టున నిప్పువెట్టి చలిమంటకు నూఁదగ ధూమరాశిఁ జూ
పట్టుచు కీలివోలె రవి ప్రాచిని దోఁచె హిమానిలోపలన్॥

చ॥ తెలుపుమగఁ బూచు చెందొగలతోఁ బిహితంబయి రేవునందె చూ
పలరును స్వచ్ఛవారిఁ గనవచ్చెడు నిచ్చలు వొప్పెఁ బ్రొద్దుటన్
గలచెను కోఱలేని పులిగా చలి! గావునఁ గప్పుకొన్న మో
మెఱపుఁ బచ్చవచ్చడము నీజలదేవత నాఁగ నీతునన్।

కం॥ ఒడలొకఁడె నతికిఁ బతి కను నుడికింపోలకగియు సీతును బ్రమాణంబుల్
వడివేసఁగి వేర్వేరనియెదు నెడ, నది యేక సాక్ష్యమెట్లుగ్రాహ్యం బగున్.

ఉ॥ జంపతులారా! మీ నడుమ నందిసు మంతయుఁ దోఁపనీకుఁడీ
కంపిలఁజేయ మిమ్ము నవకాశము లేశము చిక్కనేనియున్
గొంపలు తూఱితూఱి వెదకుం బాలయల్కల వారి సీతుజిం
తింపుఁడి పార్వతీభవుల నిత్యహిమాలయశృంగధాములన్

చ॥ పదితల లున్న రావణుఁడు బాహుసహస్రము గల్గు బాణుఁడున్
మెసుకులువోలె నేనుఁగుల మ్రింగు మహోదరకుంభకర్ణుఁడున్
మొదలగు రక్కసుల్ భువనముల్ వడఁకించి రటందు రైన నెం
తవి యనకుందు రెవ్వరు దురాగతదుందుభి సీతెఱింగినన్

ఆంధ్రవాఙ్మయము

ప్రథమభాగము

[వల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు]

శ్లో॥ ఓంనమస్సర్వవేదాన్త వేద్యాయ పరమాత్మనే మహర్షిభ్యః కవిభ్యశ్చ గురుభ్యశ్చ నమో నమః

గ్రంథారంభణ సమర్థనము

సర్వజ్ఞానానందస్వరూపుఁ డగు పరమాత్ముని సంకల్పమాత్రం బయిన యీచరాచరసృష్టిలో మానవుని యొక్క [illegible] జ్ఞానమే మూలము. ఐహికాముష్మికశ్రేయస్సాధనం బయిన యీజ్ఞానము భగవ జ్జన్మసంస్కారవిశేషమున నో సత్సాంగత్యమున నో సద్గురూపదేశమున నో, గాక వేయింటి కొక్కనికి విద్యావిహీనునకుం గూడఁ గలుగుచున్నను సర్వజనసామాన్యముగా విద్యయే దానికిఁ బరమ సాధన మనుట నిక్కము. వేదవేదాంగమీమాంసాన్యాయపురాణధర్మశాస్త్రభేదమునఁ బదునాలుగు తెఱఁగులను ఆయుర్వేద ధనుర్వేద నీతిశాస్త్రాదులం గూడి పదునెనిమిది విధంబులను బరఁగుచున్న యీవిద్యాభాండాగారము సా[illegible] భాగ్యదేవత యగు సంస్కృతమున నిబద్ధమై యున్నది. [illegible] మనుజుఁడు తన జీవితకాల మంతయును ధారవోసినను సాకల్యంబుగఁ దెలిసికొనఁదరము గాకుండుటయే గాక విశేషప్రతిభాశాలులకుం గాక యన్యులకు దుర్గమాహంబుగఁ గూడ నున్నది. ఇంత యేల? ఈయార్యభాష తొలుత వాఙ్మయవ్యక్తమైన కాలమం దెట్లున్నదో యూహింపఁజాలము గాని వేదపఠనార్హత లేని స్త్రీపురుషుల జ్ఞానోపలబ్ధికై మహర్షులు ప్రసాదించిన పురాణేతిహాసాదులు గూడ నిటీవల నెల్లవిషయంబుల వ్యాపకము లగు నార్యసంతతివారికే సులభంబుగఁ దెలియరాని వయ్యె నని మనకుఁ దెలియుచుండ నిఁక వేదవేదాంగాదుల మాట చెప్పనేల? అట్లగుట సంస్కృతంబున నవ్విద్యలన్నియుఁ గాదు సరిగదా యొకటి యైనను బూర్తిగ నేర్చుట కొంతమంది కైనను సులభసాధ్యము గాని దని తెలియుచుండఁ గా సంస్కృతమే జ్ఞానసాధన మని ప్రతిపాదించుట యెట్లు పొసఁగు నని సంశయము గలుగవచ్చును. కాని యిది యెన్నఁడో యెల్లరకును తెలియుట వలనిగాని ప్రాచీన భారతఖండవాసుల జ్ఞానసంపాదకమునకు [illegible] నుండి నేఁటివఱకు [illegible] వచ్చిన దని మఱచిపోఁగూడదు. [illegible] సర్వసామ్రాజ్యపాలనమునుండి క్రమముగ [illegible] స్థితికి వచ్చునప్పటి కప్పటి యామ పాలనంబునఁ జేరిన విషయములు [illegible] దేశభాష [illegible] చిన్నచిన్న రాజ్యములు స్థాపించికొని స్వాతంత్ర్యజీవనము చేయు స్థితికి వచ్చిన పదుటం జేసి యాయాదేశభాగములయందు భాగవతముల జ్ఞానాభివృద్ధికి ననుసరించి గూడఁ బ్రత్యేకముగను, [illegible]ముగను, [illegible] స్థాన దని గ్రహింపవలయును. ఏకో [illegible] సంస్కృతసంపర్కమిందుకు [illegible] స్వతంత్రదేశభాషలుగాఁ బదభిరూపములు దలంచుట [illegible] గాని యది మనకుఁ బ్రకృతాంశము గామి నిందుఁ జర్చనీయము గాదు. కొంతమునకో, గొప్పకో గీర్వాణవాణీకరావలంబనము లేని దేశ్యమే లేదనెడి [illegible] సిద్ధాంతమునే మన మనుసరింతము. అట్లు సంస్కృతసహాయ్యంబున [illegible] భాషలలో నొకటియై మన జ్ఞానాంకురమునకు బీజ మయిన మన మాతృభాషా వికాసదశ [illegible] యెల్ల యాంధ్రులకు ముఖ్యకర్తవ్యము గావున శక్తికొలఁది దాని నిరూపించు నుద్దేశముతో నీగ్రంథ మారంభింపఁబడుచున్నది.

ఆంధ్రభాషాశబ్ద నిర్వచనము

1భాష వాఙ్మయము బట్టి జనులు పరస్పరాభిప్రాయము దెలియుటకై యేర్పఱచికొనిన వా2క్ర[illegible]

---

1 భాష వ్యక్తాయాం వాచి. భాష్యతే ఇతి భాషా

2 వద పరిభాషణే. ఉచ్యతే ఇతి వాక్

ము గలిగిన గుర్తుల భాష యని తెలియుచున్నది. అవి గాక గంజాం తాలూకాలయందు [illegible] నుండి ప్రత్యేకించి [illegible] గా చెప్ప [illegible] యుక్తమయిన శబ్దమే (ధ్వని) భాష యను టవ్విధ వ్యాకరణమున శబ్దమయమై (శృతిమై) గోచరించుచున్న యీ భాష కాలక్రమమున బహుశబ్దజాల [illegible] దేశ్యాన్యదేశ్యము లని జెంది [illegible] పారిభాషిక మైన భాషాసంప్రదాయము. [illegible] కొండొక విధము గా నుచ్చరింపఁబడెడి యీ భాష యనార్య తెగ [illegible] సంధ్రు లనెడి యొక తెగవారి భాష యాంధ్రము యను పేరు కలిగిన దనుట నిజము.

మొట్టమొదట నాంధ్రవంశ్యులగు నాంధ్రరాజులచే మన దేశము పాలింపఁబడినట్లును జూచి దేశమునకుఁ బ్రజలకు భాషకుఁగూడ నాంధ్రనామము వచ్చినట్లును గొందఱు తలంచుచున్నారు గాని యది సమీచీనము గాదు. ఏమనఁగా? రాజులవలన దేశమునకుఁ బేరు వచ్చిన దనుటకు భరతుఁడను రాజుచేఁ బాలింపఁబడిన జంబూద్వీపైకదేశమునకు భరతవర్షము భరతఖండము ననెడి పేళ్లు గలిగిన వనెడి మన ప్రాచీనుల హర్షనిర్వచన మొకటి నిదర్శనముగా నున్నది. గాని యిట్లు సుప్రసిద్ధ మయిన రెండవ యుదాహరణ మెందును గానరాదు. పోనిండు. ఆయాంధ్రరాజులిందఱి యాంధ్రులలోని వారేమో! ఈతెగలోనివా రగుటంజేసి వారివలన దేశమునకీపేరు వచ్చియుండునని యూహింతమన్నను మొదటికే మోసము వచ్చుచున్నది. వారి భాష ప్రాకృతమఁట. వారి ప్రధానరాజధాని పాటలీపుత్రమఁట. వారు దీనినే గాక మగధకర్ణాటమహారాష్ట్రములను గూడఁ బాలించిరఁట!. వారి భాషయే యాంధ్రము గాని యపుడు వారియాంధ్రుల తెగలోనివా రగుటయు వారిని బట్టి దేశమునకీపేరు వచ్చుటయు నెట్లు సంభావ్యమగును? ఇది గాక వారివలననే దీనికీపేరు వచ్చెనేని వారు ప్రధానముగా నేలిన మగధాది దేశముల కట్టిల పేరు గాలేదు? కావున నాంధ్రులకు నివాసమైన యాంధ్రదేశము నేలించినవా రగుటచే వారి కాంధ్ర రాజులని కూడఁ బేరు వచ్చి యదియే [illegible] స్థిరపడఁగా దానింబట్టి వారి వంశమువారి కాంధ్రవంశ్యులను పేరు గలిగినదేమో యని యూహించుట యర్హము. లేదా యొకవేళ యాయాంధ్రరాజులందఱు నిందలి యాంధ్రులలోనివారేయయినను శిల్పజీవికచే మగధదేశమాక్రమించి పాటలీపుత్రము రాజధానిగా దానినేలుచు స్వజాతినామము విడిచి కృతఘ్నులై గాక యాంధ్రవంశ్యులనుగా దమ్ము వ్యవహరించుకొనుచు స్వభాషయగు నాంధ్రమునకుం దనకాలమున లేమిని దానికి దూరులై భాషచేఁ బ్రాకృతులై యుండెఁగాక. గాంక్రమమున నసమ్యాంధ్రవంశ్యులు తమవారి తెగవారిలోని వారై యశో మగలు నీయాంధ్రదేశమును బాలించి యుందురని యూహించి యనయాంధ్రవంశనామమున కుపపత్తిఁ గల్పించుట సమంజసము. అంతియకాని వారి యేలుబడివలన మనదేశమున కాంధ్ర నామ పేరు గలిగిన దను కల్పనము మాత్రము న్యాయ్యము గాదు. ఇదిగాక యొకదయిన దేశమును బట్టి ప్రజలకుఁ బేరు వచ్చిన ట్లొకటిరెండుదాహరణములు దొరకకపోవు గాని తఱచుగాఁ బ్రజలవలననే దేశమునకుఁ బేరు గలుగుట సాజము. ఇందుల కంగ, వంగ, కళింగ, కురు పంచాల చోళ కేరళ యవనాది దేశనామములే యుదాహరణము.

ఆంధ్రులనెడి యొక తెగవారు గలరనుటకుఁ బురాతన గ్రంథములయందుఁ గొన్ని సూచనలు గానవచ్చుచున్నవి. గాని వారిందఱి పాతకాపులైన యనార్యులో లేక యాపేర నిందరుదెంచిన యార్యులో నిర్ణయించుట కాధారము లేవియు లేవు. ఆర్యులు రాకమున్ను దక్షిణాపథమున నివసించియున్న పలుతెగలవారు నొక తెగ నుండి యింకొక తెగను వేఱుపఱచుటకై తొలుతొల్త నేర్పరచికొనిన సంజ్ఞ అంధక

పోవు గాని దీక్షితు నార్యులవలన వచ్చిన పేరుతో ప్రయోగములై ప్రసిద్ధము లగుటం జేసి [illegible] రూపమును [illegible] యుండును. కావున నీ [illegible] శబ్దమందలి [illegible] నార్యులు వచ్చి [illegible] జాతిమగా నార్యులు [illegible] సంస్కృతి [illegible] కొనవచ్చును.[1] ఆర్యులు [illegible] డి [illegible] సూత్రములు [illegible] మను. ఐతరేయబ్రాహ్మణ [illegible] నములో [illegible] ప్రయోగ [illegible][2] [illegible] లింపు సంస్కృతమున "ఆంధ్రా" అను [illegible] వచనాంతపదము దేశవాచకముగా [illegible] వది.[3] ఆంధ్రులు నివాసముగాఁ [illegible] ష్టమున "ఆంధ్రాః" అని [illegible] దేశవాచక [illegible] ప్రయోగమే యాంధ్రు లనెడి [illegible] దేశమున నున్నట్లును వారివలన దేశమున కాంధ్ర [illegible] డి పేరు వచ్చినట్లును ప్రబలసాక్ష్య మున్నది. మఱియు మహాభారతమున సభాపర్వమున సహదేవుని దక్షిణదిగ్విజయసందర్భమునందున, అ[illegible] ములో శ్రీకృష్ణుఁడు ధర్మరాజు [illegible] నట్టియను భీష్మ పర్వ మందలి దక్షిణదేశరాజప్రశస్తి గూడ "ఆంధ్రాః" అనెడి [illegible] బహువచనాంత [illegible] యాంధ్రదేశవాచకముగా [illegible]. ఆంధ్ర[illegible] నివాస మయిన యాంధ్రదేశమునకు రాజనెడి [illegible] మయిన యాంధ్రప్రయోగము [illegible] [illegible] మ [illegible].

[illegible]

---

1 త ఏతేఽంధ్రాః పుండ్రాశ్శబరాః పుళిందా మూతిబాః ... [illegible]

2 తథైవాంధ్రాశ్చ పుండ్రాశ్చ చోళాన్ పాండ్యాన్ సకేరళాన్

3 ఆంధ్రాణాం నివాసో జనపదః ఆంధ్రాః జనపదేలుప్ అష్టాధ్యాయి 4-2-81 [illegible] వచనే 1-2-51

4 ఆంధ్రాణాం నివాసో జనపదః ఆంధ్రాః ద్వ్యఞ్మగధకలింగసూరమసాదణ్ (తస్య రాజన్యపి) 4-1-170 ఆంధ్రాణాం రాజా ఆంధ్రః తద్రాజస్య బహుషు తేనైవాస్త్రియాం 2-4-62 తదస్త్యస్త్రీ బహుత్వే ఆంధ్రాః (రాజానః)

5 ఆంధ్రసంజ్ఞగలవా రార్యులే యనియు, వారివలననే యిందలి ప్రాచీను లయిన యనార్యులకుఁ గూడ నాంధ్రవ్యవహారము వచ్చిన దనియుఁ దోఁచుచున్నది.

త్రిలింగ భాష

మన దేశమునకుఁ ద్రిలింగ మనెడి సంజ్ఞ యుండుటచే మన భాషకుఁ గూడ నదే పేరు గలిగిన దనుట నిశ్చయము. దేశమున కీపే రెప్పుడు గలిగినదో, సరిగాఁ జెప్ప [illegible] త్రి[illegible] వమును [illegible] సరియాయు [illegible] హా [illegible] టీవలఁ గొన్ని [illegible] ముక్తమే [illegible] యనుమానము [illegible] వచ్చిన భాగముల నెల్లఁ బ్రక్షిప్తము లని త్రోసివేయుటయు గొన్ని పురాణముల కాలమును గూర్చి తాము భ్రాంతిపడి లోకమును భ్రమపెట్టుటయు మాత్రము యుక్తముగాఁ దోఁచదు. మన భాషలో నుత్తమగ్రంథములు వ్రాసిన మొదటికవి నన్నయభట్టారకుఁ డని కదా యింతవఱకుఁ దెలిసినది! పదునొకండవ శతాబ్దిపూర్వభాగములోనివాఁ డగు నతఁడు భారతావతారికలో "విపులశబ్దశాసను సంహితాభ్యాసు బ్రహ్మాండాది నానాపురాణ విజ్ఞాననిరతు" అని తాను జదివిన బహుపురాణములలో బ్రహ్మాండపురాణమును బ్రధానముగాఁ బ్రశంసించియుండఁగాఁ దీనిం జూచియో చూడకయోఁ బ్రహ్మాండపురాణము నన్నయభట్టుకాలమునకో తరువాతనో రచియింపఁబడిన నవీనగ్రంథ మనెడి యాశయము నొకరు ప్రకటించినట్లు కనఁబడుచున్నది. రాజనరేంద్రుని కోరికచే భారతము దెనిగింపఁబూనిన నన్నయ తాను బఠించిన వానిలో భారతముతో సరివచ్చునది బ్రహ్మాండ మనెడి తన యభిప్రాయమును దెలుపుటకుఁగాఁ బోలుఁ దొలుత దానిని వర్ణించెను. దానం జేసి యది యాతని నాఁటికే మిక్కిలి ప్రాచీన మయిన దని తెలియుచుండఁగా నిఁక మనము పైవారి వ్రాఁతను విమర్శింపఁ బని యేమి?

1 ఆబ్రహ్మాండపురాణములో శ్రీశైలభీమకాళేశమహేంద్రగిరిసంయుతమైన యీ క్షేత్రము త్రిలింగ సంజ్ఞచే విశ్రుత మగు చున్న దని వర్ణింపఁబడినది. మఱియు—

2 స్కాందపురాణములో నిందలి ప్రజలు త్రైలింగు లని పేర్కొనఁబడిరి. ఇంక నొకటి రెండు లీదేశ భాషను త్రిలింగనామమున వ్యవహరించుట విదితమే కావున మన దేశమునకును, భాషకును త్రిలింగసంజ్ఞ మున్నే యున్న దనుట కీప్రమాణములే చాలును.

మన యార్యు లిక్కడికి కరుదెంచునప్పటికే శ్రీశైలకాళేశ్వర దాక్షారామములు శివక్షేత్రములుగా నున్నవో లేక వారు వచ్చి వీని నిట్టి పుణ్యక్షేత్రములను గావించిరో యూహింప నవకాశము చాలదు. కాని యెట్లయిన దైవభక్తియు విగ్రహారాధనము సహజగుణములుగాఁ గలిగిన యార్యులే తాము నివసించియున్న యీదేశము శివలింగత్రయంబున నతిపవిత్రమయినదిగా భావించియు, గంగామండలమునందలి మహేంద్రగిరియందుని మూఁడులింగములును దత్సామీప్యప్రదేశములతోఁ గూడిన యాంధ్రదేశమున కెల్లయెల్లలుగా నుండునని చూచియు, స్థూలారుంధతీన్యాయంబున దీనికిఁ ద్రిలింగ మనెడి నామాంతర మిడియుందు రని భావింపవచ్చును. దేశమును బట్టి భాషకుఁ గలిగిన యీత్రిలింగ మనెడి సంజ్ఞనుండియే "తెలుఁగు" అను పదము పుట్టిన దనియు; నదియే క్రమముగాఁ దెనుఁ గయ్యె ననియు చిన్నకోట పెద్దనార్యుఁడు కావ్యాలంకారచూడామణిలో నీక్రిందివిధముగాఁ జెప్పియున్నాఁడు.

(సశేషము)

---

1 శ్రీశైలభీమ కాళేశమహేంద్ర గిరి సంయుతం ప్రాకారంమహత్కృత్వా త్రీణిద్వారాణి చాకరోత్।... అనస్తత్రమునిభిర్యుతో గోదావరీతటే ...తతఃప్రభృతి క్షేత్రంత్రిలింగమితి విశ్రుతం...

2 కర్ణాటాశ్చైవ త్రైలింగా ఘూర్జరా రాష్ట్రవాసినః—

అఖిలభారత గ్రంథాలయ [illegible]

[న్యాపతి సుబ్బారావు పంతులుగారి అధ్యక్షోపన్యాసము]

మన రాజధానియందు గ్రంథాలయ [illegible] శ్రీ [illegible] [illegible] 1919లో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఉపన్యాసములో [illegible]. ఈ ఉద్యమము యొక్క ఉద్దేశ్యము ప్రజలందరి [illegible] కాలము [illegible] యని అందరును తెలిసికొనవలెను. స్త్రీపురుషులకును వృద్ధులకు, బాలురకు, బాలికలకు అన్ని తరగతులవారికిని ఉపయోగించునట్లు [illegible] చేయవలెను. అట్లు చేయుటకు ప్రయత్నించవలెను. గ్రంథజాలమే గొప్ప [illegible]. ఇట్టి [illegible] జ్ఞానము, పూర్వులు గడించిన జ్ఞానము గ్రంథములందు కేంద్రీకృతమై యున్నది. [illegible], పుస్తకభాండాగారములలో గొప్ప [illegible] కలిసియుండగలదు. తరతరములనుండి సంపాదింపబడిన మన పెద్దల జ్ఞానమునకు మనమే వారసులము దానిని మనము వినియోగించుకొనవలెను [illegible]. మనతోడివారందరికిని విద్యాగంధమును వెదజల్లి ప్రబోధమునకు కలిగించి వికాసము కలుగజేయుట మన విధి.

ఈ ఉద్యమమును పాశ్చాత్యులు అత్యుత్సాహముతో నడుపుచున్నారు. పాశ్చాత్యదేశములందు ప్రతిపల్లెయందును ఈ యుద్యమమే. గ్రంథాలయములన్ని పుస్తకములు ఒకచోట చేర్చియుంచు స్థానములను కాను కాలము పోయినది. అవి బుద్ధివికాసమునకు జాతీయజీవనమునకు ఆకరములైనవి. ప్రతిదేశమున [illegible] [illegible] 2500000 పుస్తకములు [illegible] 5000000 [illegible] 250000 [illegible] [illegible] 1 [illegible] [illegible] [illegible] 1910లో ఇంగ్లాండులో 2000 [illegible] పుస్తకములు [illegible] 29 [illegible] 41 [illegible] 1848 నుండి 20 [illegible] 52 నుండి 20 [illegible]. [illegible] 60000000 పుస్తకములు కలవు.

యునైటెడ్ స్టేట్సు

లో పుస్తకభాండాగారములను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఎంతో [illegible]. యునైటెడ్ స్టేట్సులో [illegible] సంఘములందు గ్రంథాలయములు [illegible] ప్రపంచములో ఇంగ్లాండు [illegible]: కొన్ని రాజ్యములయందు అనేకములు కొంతమంది వ్యక్తులను నియమించి స్థానిక గ్రంథాలయ భాండాగారములను స్థాపించి ప్రోత్సహించునట్లు చేసెను. ముఖ్యముగ ఇది పట్టణములందును, గ్రామములందును జరుగును. ప్రభుత్వమువారు కొంత వికాసముకూడ ఇచ్చు

టు కధికారమున్నది. పాఠ్యగ్రంథ పుస్తక భాండాగారములే గాక సందేహము నివారణ చేసికొనుటకు కొన్ని గ్రంథాలయములున్నవి. ఎలువిద్యు గ్రంథాలయములున్నవి. ఎన్నియో గ్రంథాలయములున్నవి. మరియు, న్యాయశాస్త్రము, పురాతన వస్తుపరిశోధనము వైద్యము, ప్రకృతిశాస్త్రము మున్నగు విషయముల నన్నిటిని తెలిసికొనుటకు వీలగు గ్రంథాలయములు గలవు.

ఈయుద్యమమును వ్యాపింప జేయుటకు ప్రత్యేక సంఘములుగలవు. గ్రంథాలయములందు సహాయులను పనిచేయు వారిని పరీక్షించి పట్టముల నొసగెదరు. గ్రంథాలయములను గూర్చి ఎన్నియో పత్రికలున్నవి. ఈయుద్యమము శీఘ్రముగ వ్యాపించుచున్నది. ముఖ్యోద్దేశ్యము ఉపన్యాసములు, ప్రదర్శనములు, వినోదములు, సఫలమూలముగా జ్ఞానమును పెదల్లుటయే

పాశ్చాత్యదేశములందీయుద్యమ వ్యాపకమును గాంచితిమేని మన మెంత వెనుక బడినారమో గ్రహింపగలము.

పూర్వము మన గ్రంథములన్నియు వ్రాతలోనే యుండెను. తక్షశిల నలంద విక్రమశిలం ఓదంతపురి విశ్వవిద్యాలయములకు చేరియుండెను. ఆసియా ఖండమునుండి విక్రమశిలకు, ఓదంతపురికి చాలమంది పోవుచుండెడివారు. ఇవిగాక మత పీఠములందును దేవాలయములందును గ్రంథాలయము లుండెడివి. ఇందులో ముఖ్యముగా వేదాంత తత్వమును మతవిషయములను గూర్చి వ్రాసిరి. లోకులు గూడ కొందరు గ్రంథాలయములను స్థాపించిరి. ప్రభువులచే పోషింపబడు గ్రంథాలయములలో తంజావూరు గ్రంథాలయము ఇంకను పేరు గాంచుచున్నది. అమూల్యగ్రంథము లెన్నియో ఇందుగలవు. ఇందులో కొన్ని గ్రంథముల పేర్లు మనకు తెలియనే తెలియవు. 17, 18 శతాబ్దముల ఆంధ్రవచన వాఙ్మయము ఇంతవరకు మనకు తెలియవు.

ఆధునికపద్ధతుల నవలంబించి తనరాజ్యములో గ్రంథాలయములను స్థాపించినవారిలో మొదటివారు బరోడాగయిక్వాడుగారు. ఆయన కేంద్ర గ్రంథాలయమును, జిల్లాగ్రంథాలయములను, గ్రామగ్రంథాలయములను, సంచారక గ్రంథాలయములను స్త్రీలకును పిల్లలకును ప్రత్యేకభాగములను ఏర్పాటుచేసిరి. మనము గూడ ఈప్రాంతములందు మంచి ప్రారంభమును జేసినారము. కాని అధికారవిధానము ననుసరించితిమి. నాళము కృష్ణారావుగారు ఆయన మిత్రులును గలసి 20 ఏండ్లకు పూర్వము రాజమహేంద్రవరమున స్థాపించిన గౌతమీ గ్రంథాలయ మున్నది. అందులో 15000 సంపుటము లున్నవి. 400 మంది సభ్యులున్నారు. ఇందులో 50మంది స్త్రీలు గ్రంథములను ఉపయోగించుకొనుచున్నారు. మున్సిపల్ కే. వి. ఎస్ రామచంద్రరావు గారి ధర్మపత్ని 6000 రూప్యములను గ్రంథములను కొనుటకు విరాళము నొసగిరి. ఇచట కాకినాడలో కీ॥ శే॥ పోలవరం జమీందారు కొచ్చర్లకోట ఆర్. వి. కృష్ణారావు బహదరుగారు దానము చేసిన గొప్ప గ్రంథాలయమున్నది కీ॥ శే॥ ఛలికాని లక్ష్మీనారాయణగారు ఆంధ్రపరిశోధకమండలి అను ప్రాచీన ప్రతుల గ్రంథాలయమును స్థాపించిరి. వీరు ఒక పత్రికను గూడ ప్రకటించిరి. అందులో ఇదివరకు బైకిరాని గ్రంథము లన్నిటిని గూర్చి వ్రాయుచున్నారు. ఈ గ్రంథాలయములో తెలుగు సంస్కృత గ్రంథము లెన్నియో గలవు. జిల్లా గ్రంథాలయములకు వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు కొమాళ్లు తమదగ్గర ప్రకటింపబడిన గ్రంథము లెన్నిటినో దానము చేసినందులకెంతయు నభినంద్యులు. 1911లో ఆంధ్రదేశగ్రంథాలయసంఘము స్థాపింపబడెను. బెజవాడలో కేంద్రగ్రంథాలయ మేర్పరుపబడెను. దీనికి రామమోహన గ్రంథాలయ మనిపేరు. తెలుగుదేశమున గ్రంథాలయోద్యమమును స్థాపించుటయే దీని యుద్దేశ్యము. ఈయుద్యమము ప్రజలలో వ్యాపించుటకు మన మిత్రులు బెజవాడలో మాసపత్రికను ఆంధ్రమున ప్రకటించుచున్నారు. వివిధ తరగతుల ప్రజలకు అనేకశాఖల నేర్పరచిరి. దీనివలన గ్రంథాలయలాభములను తెలియజేయుచున్నారు. తెలుగుదేశములో చాలచోట్ల గ్రంథాలయములను స్థాపించుచున్నారు. ఈప్రదర్శనము చిన్నదే అయినను ఉద్యమము గొప్పను జూపుచున్నది. ఈయుద్యమమును మీరందరును గ్రహించి మీగ్రామములందును, పట్టణములందు గ్రంథాలయములను స్థాపించుడని కోరుచున్నాను.

(ఆంధ్ర పత్రిక)

అఖిల భారత మహిళా మహాసభ

[శ్రీమతి [illegible] లక్ష్మీనరసమాంబగారి స్వాగతోపన్యాసము]

అ[illegible]రాలిగారికి[illegible]లారా! ప్రియ సహోదరీ రత్నములారా!

ఈ సంవత్సరమున మా యాంధ్రదేశమునకు— అందును ముఖ్యముగ మా కాకినాడ పట్టణమునకు, పవిత్రాత్ములగు మీ యందఱను ఆహ్వానింపగల మహాభాగ్యము [illegible] మాకుఁ [illegible] [illegible] [illegible]. నేను అత్యల్పకాలములో— [illegible] ప్రయత్నములతో — [illegible] మొదలు [illegible] స్వాగతము, [illegible] [illegible] [illegible]న్నది. మా స్వాగతము [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఎట్లనగా? [illegible] [illegible]దేశములు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వనులు చేయవలసి యున్నది. విద్య[illegible] [illegible] [illegible]యందును [illegible] వెనుకఁ బడియున్నారు. కావున [illegible] మా భాగ్య [illegible] సోదరీమణు లందఱు మా లోపము లన్నింటిని మన్నించి మా భక్తిలేశమునే స్వీకరింతురని నమ్ముచున్నాము.

జగత్పావనియగు సీతామహాదేవి యిచట సంచార మొనరించి శ్రీరామబాణఘాత [illegible] జగంబులెల్లందరికి ఎప్పటికిని [illegible] తిరుగ శ్రీరామచంద్రుని చరణారవిందములు [illegible] పరమభక్తాగ్రేసరుఁడై వాసిగాంచిన కాకాసురుని నివాసస్థానమనియుఁ గావుననే దీనికిఁ గాకపురము (కాకినాడ) అను నామము వచ్చెననియుఁ బెద్దలు చెప్పుచున్నారు. ఇచ్చటకు మూడు క్రోశముల దూరమున నున్న కురంగేశ్వరపురము (కోరంగి) కడ మారీచునకు శ్రీరామచంద్రుఁడు ముక్తి నిచ్చెనని చెప్పుదురు. ఈ మండలముననే పర్ణశాల రామగిరి భద్రాచలము లోనగు రామునివాసస్థలములు కానవచ్చుచున్నవి. ఇది తొల్లి దండకారణ్యమనుటయు, శ్రీరాముఁడు దండకారణ్యములో సంచరించియున్నట్లు శ్రీమద్రామాయణము చెప్పుచున్నటులను, ఈ మండలములోని పుణ్యక్షేత్రము లనేకములు వాని [illegible]ముచే పవిత్రములైనట్లు పురాతన గాథ లుండుటయు సీతారాముల సంబంధముచే పవిత్రమైనది. ఈ [illegible] [illegible]పడినది. అది గాక పాండవు లజ్ఞాతవాసము చేసిన [illegible] [illegible] సంచరించిన [illegible] [illegible]. ఇచటి [illegible] [illegible] మా [illegible] [illegible]. పాండవులిచట సంచరించు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చుండిరి. శ్రీకృష్ణపరమాత్ముఁడు [illegible] [illegible] పాండవులు ద్రౌపదితోఁ [illegible] [illegible] ములు బహిరంగముగాఁ దెల్పి[illegible] [illegible] పంచు మగలఁ [illegible] [illegible] యుపదేశించెను. [illegible] [illegible] పంచు మగలఁ [illegible] [illegible]. అది[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ప్పుదురు. ఇపటికి [illegible] పాండవుల మెట్టగలదు. కావున నీప్రదేశము రామాయణభారత పుణ్య స్త్రీపురుషులు మెట్టిన పుణ్యభూమియై యున్నది. ప్రాచీనకాలమునుండియు యీ పవిత్రమాట యుండగా నవీనముగా కూడ దీనికిఁ [illegible] పవిత్రత కలుగునట్లు యీ మహాసభ జరుపుటకు తగు కారణము [illegible] నిర్ణయింపబడినది. ప్రాచీన భారతస్త్రీరత్నములగు సీతారాములయు ద్రౌపదిధర్మజాలయు పాదధూళిచేఁ బవిత్రమైన స్థానము దేశోద్ధరణార్థమై తమ జీవితములను ధారవోయుచున్న పుణ్యదంపతులగు శ్రీకస్తూరిబాయి గాంధుల పాదధూళిచేఁ బవిత్రమై కీర్తికెక్కుటకుఁ దగిన మహత్తును సంపాదింపగలిగినది. శ్రీకస్తూరీ పరి

మరి మిళితముగాఁ ధీవాక్పరిమళము లిప్పటికి సీతాద్రుల కావ్యములు వెదజల్లుచు మాతృకోద్యమోద్భవము మరింత గావించుచున్నది. ఇట్టి మహావీర సంచారపూరితమయి యున్న యీ భరతదేశమందు దేశాభివృద్ధివిషయములం గూర్చి విమర్శింపఁజేసిన గౌరవనీయభాగ్యము మాకు గలిగినందులకు మే మెంతగాఁ సంతసించుచున్నాము. విదుషీమణులారా! నేఁడు మనము నిర్వహింపఁదగిన కార్యము మహావీరైకసాధ్యము గాన కార్యము. ఇట్టి దుర్ఘటకార్యములలో నబలలమగు మనము ప్రవేశింపవచ్చునా యనునది మొదటి ప్రశ్నము. ఈ సందేహము మన సోదరీమణులలో ననేకులకుఁ గలుగుట యే గాక సోదరవర్గములలోఁ గొందఱకుఁ గూడఁ గల్గవచ్చును. కావున నిందుంగూర్చి కొన్ని విషయము పూర్వోక్తులు మనవి చేసికొనుచున్నదానను. ఆర్యనారీమణులారా! మానవులలో నే—లోకవ్యవహారము యథాధర్మముగా సాగిపోవుచున్న ధర్మకాలమున మన యబలలమే, కాని కలికాలము వ్యాపించి ధర్మము కుంటి మానవులకుఁ గూడ మానభంగము లతటస్థించు దుష్కర దినములు సంప్రాప్తము లైనప్పుడు మన యబలలము గాము. మన పూర్వ పుణ్యాంగనలు శౌర్యస్థైర్యములతో నిట్టి యిక్కట్టులనైన దాటఁగలిగిరి. మహావీరులతో ఘోరయుద్ధములఁ జేసి యశస్సును సంపాదించిరి. చల్లగ దేశపరిపాలన మొనరించి కీర్తిగడించిరి. రాజకీయవ్యాపారములలో శౌర్యము కలిగించుకొని పురుషులకు ప్రోత్సాహకరముగ నుండునట్లు రాజధర్మ సంపాదము లొనర్చి ప్రఖ్యాతివహించిరి. సీతామహాదేవి శ్రీరామచంద్రులతో రాజకీయసంబంధమై చేసిన సంవాదము రామాయణమునందు సుప్రసిద్ధమై యున్నది. ద్రౌపది పాండవులకు రాజకీయములైన యనేక దేశముల నేకములు గావించినట్లు భారతమువలన స్పష్టమగుచున్నది. చరిత్రకాలమునఁ బలు నిటీవలికాలమందలి రాజకీయజ్ఞానధురంధరులగు స్త్రీలచరిత్రములు [illegible] రత్నమాల మున్నగు గ్రంథముల వలన

వెల్లడి యగుచునే యున్నవి. గణనకెక్కిన భారతస్త్రీ ధర్మమునుగురించి వల్కిన ధీశక్తి యెవ్వరి హృదయము నందు స్త్రీలోదాత్తగుణము లుదయింపఁజేయవు. ఇట్టి యుదాహరణము లనేకములు గలవు. అనుసరింపనున్న ధర్మముల నుద్ధరించుట కబలలే కారణభూతురాండ్రగుచువచ్చిరి. కృతయుగమున రేణుక, త్రేతాయుగమున సీత, ద్వాపరమున పాంచాలి, ధర్మసంస్థాపనమునకుఁ గారణభూతురాండ్రైరి. ఆపత్కాలము తటస్థించినప్పుడు భారతనారీమణులు రాజకీయవ్యాపారములలో న్యాయధర్మవిరుద్ధముగాని శౌర్యమును గనిగించుకొనుట క్రొత్తగాదను సంగతి మీకెల్లరకు పైయుదాహరణములవలన విశదమగుచునే యున్నది. పూర్వకాలమునందు ఇట్లనే పాంచాలి వస్త్రాపహరణ ఘోరాదికము తటస్థించి మానవతీమణీమానభంగము ల్యాసు నాపత్కాలమిప్పుడును సంభవించినదని చెప్పకొనవలసి వచ్చినందులకుఁ జాలఁ బరితాపమగుచున్నది. ఏంగ్లోపము వలన నైన నేమి మనదేశములో స్త్రీల కిట్టి విపత్తులు తటస్థించుచున్నవి. నేఁ డక్కడనైనను రేపిక్కడఁ గావచ్చును. కావున నిది స్త్రీల కాపత్కాలము. ఆ హేతువుచే మనముకూడ నేఁడు రాజకీయ వ్యవహారములలో శౌర్యము గ్రహించు కొనవలసిన యవసరము గల్గినది. సంసారరథము గమ్యస్థానముచేరుటకు స్త్రీపురుష నామక చక్రము లత్యవసరములు. ఈ చక్రములోఁ బురుషచక్రములు ముందు నడచుచుండుటయు వాని ననుసరించి స్త్రీచక్రములు వెనుక నడచుచుండుటయు ధర్మమని ప్రాచీనచరిత్రములు ఘోషించుచున్నవి. కావునఁ బురుషు లావశ్యరీతి మతాచార రాజధర్మవిషయ కోద్యమములలో స్త్రీలు తమ పురితముగ పాలుగొనవలెనని [illegible] కొంచెఁజాఁడదు. ఆహేతువుచేఁ గూడ మనము పురుషులతోఁ జేరి దేశోద్ధరణ కార్యములలో మనశక్తి వంచన లేకుండ మన కర్తవ్యము [illegible]

పెద్దలు మనకుఁ బాతివ్రత్యమను మహాధర్మమును బోధించియున్నారు. పాతివ్రత్యము మనకు సర్వశ్రేష్ఠమైనాభూషణము. దానిని గాపాడుకొందుమేని మనము సమస్తశ్రేష్ఠతలను సంపాదించుకొనఁగలము. పురుషులకుఁ దోడునీడగా నుండఁగలము. మన తొల్లింటి యౌన్నత్యమును సంపాదించుకొనఁగలము. పాతివ్రత్యమే మన దేశ స్త్రీలకనాదిభూషణమై యున్నది. దీనిమూలముగా మన పూర్వవనితలు అఖండమహిమాన్వితలై విరాజిల్లిరి. ఈపాతివ్రత్యమహిమవలననే అనసూయ, సీత, సావిత్రిలోనగు సాధ్వీమణులు లోకాతీత ప్రఖ్యాతి గడించి దేశమునకుఁ బేరుదెచ్చిరి. ఇట్టి మన స్వాతంత్ర్యవైశిష్ట్యమును స్వదేశగౌరవమును గాపాడుకొనుటకు మనము సకలవిధముల బ్రయత్నింపవలయును. ఇట్టి ప్రయత్నములలోఁ బ్రథమగణ్యమైనది జాతీయవిద్యాభివృద్ధినిగూర్చిన ప్రయత్నము.

దురదృష్టవశముననో అదృష్టవశముననో కాని భరతఖండములో మన విద్యాభ్యాసము ప్రస్తుతము చాల హీనస్థితిలో నున్నది. దురదృష్టమేమందుమని 'విద్యావిహీనః పశుః' అని ప్రాజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. పశుప్రాయులకన్న హేయమైనది మఱియొకటి లేదు గదా! పురుషులు విద్యావిహీనులుండఁగా స్త్రీలు విద్యావిహీనలై యుండుట యభివృద్ధిమార్గమున కెంతెయు భంగకరము. అదృష్టవశమున మన దేశమునందలి నవీనవిద్యాభ్యాసపద్ధతి మన సంఘమునకు తగినదై లేకపోవుటయే యొక యదృష్టముగా నెన్నఁబడదగియున్నది. ప్రస్తుతకాలమునందలి నవీనవిద్యాభ్యాసపద్ధతి దాస్యమును బెరికొల్పునదనియు దేశానర్థదాయకముగా నున్నదనియు మహాత్మాగాంధి మున్నగు ప్రాజ్ఞులు మరిమరి వక్కాణించుచున్నారు. ఎట్టి విద్యాభ్యాసపద్ధతిచే దేశాభిమానశూన్యులు గలుగుచున్నారని ఘనవార్తఁ దెలుపుచున్నారో, అట్టిపద్ధతియే మనము గల్గినచో మనసంఘము మూలమునే నాశనము లేక చేసియుండును. అట్టి విద్యాభ్యాసపద్ధతులను గ్గిన వైరుధ్యము మనకుఁ గలుగఁ జేయుచున్నది. మనధర్మములను గొంచెముగనో గొప్పగనో నిలిపియున్నది. ఇట్టులుటచే బరవిద్యాభ్యాస సౌఖ్యములు కాని యున్నావని తెలుపవలెను. సకలవిద్యలు నేర్చునదే. ఇతర వారసత్వములను నేర్పించి యందలి సారము గ్రహించి విజ్ఞానమును వృద్ధిజేసికొనవలయును. కాని మనకుఁ బ్రధానమైనది జాతీయవిద్య. మన యార్యజాతి యొక్క పూర్వసంఘము నంతటి లోనుండి సనేక మన బుద్ధులు వికసింపఁజేసి మనల నాత్మగౌరవమునందుఁ బ్రవర్తింపఁజేసి వైశిష్ట్యమునుగాంచిన దివ్యగుణగణములు ప్రేరేచి మనసంఘమును ఎన్నదగిన మానవసంఘములలో నగ్రగణ్యముఁ జేయునది మన జాతీయవిద్య. మన యార్యావర్త సుఖసంపత్సంగ్రహము సనాతనధర్మ జ్ఞానము నిలయమై నానావిధ కావ్యములు కల్పించినది కాని సామాన్యమైనది కాదు. ఇట్టి సంఘము మున్నెన్నడు వర్ధనోన్నతమై యున్నదను స్త్రీవిద్యను రాజిల్లుచుండెను. స్త్రీవిద్యను మన శాస్త్రములు నిషేధించుట లేదు. విశేషించి వేదకాలమునుండియు విద్వన్మణులకు సభలందుపాండిత్యమంజిత లగు పతివ్రతలెందరో యుండెడివారు. పూర్వమునుండియు మన దేశమునకు వన్నెయు వాసియు గాక యథాంశ మహిమను దెచ్చిన పతివ్రతాశిరోమణులగు గార్గి, మైత్రేయి, అనసూయ, సీత, సావిత్రి, దమయంతి, పాంచాలి, సరస్వతి, లీలావతి మున్నగు సతీమణులెట్టివిద్య నభ్యసించిరో యట్టిజాతీయవిద్య మనకవశ్యముగాఁ గావలెను. ఇట్టి ప్రశస్తమగు సత్ఫలప్రదమగు విద్యను బ్రసాదింపవలెను. అది లేనిచో మన మేకార్యము నెరవేర్చుకొనుటకు సమర్థులము గాము. నాగరికత విద్యావృద్ధిలేక సభాభవనములలో నున్న పిశాచములఁ జేసిన యేమి ప్రయోజనము? కావున ముందుగా జాతీయ విద్యాభివృద్ధికై మన ముద్యమింప వలసియున్నది. అందులకై జాతీయ స్త్రీవిద్యాలయములు దేశమం

దంతిలను వెలయింప వలెనో వాని వలయును. ఇట్టి విద్యాభివృద్ధి యైనకాలమందే రాజకీయధర్మ పరిజ్ఞానము మనలో వృద్ధికాగలదు. కాని పురుషులచే యీ విద్య మామూలుగనే వాని వంధ్యప్రాయముగా ననుసరించిన లాభము లేదు. ప్రస్తుతకాలమునందలి పురుష మండలి రాజకీయవిషయములలో ముప్పదియెనిమిది వత్సరముల నుండి యఖండముగ కృషిజరుపుచున్నవారు. మన స్త్రీ మండలి కంతటి యనుభవము లేదు. కావున నిప్పటికి మన కర్తవ్యములను సిద్ధాంతముల నేర్పఱచు కొనుచు నను స్త్రీవిషయములలోను మనజ్ఞానాభివృద్ధికై కడగు టవసరము.

పురుష సభలలో జేరుబడి తీర్పులన్నిటిని మనము వైకొనుట ... గాని శిరసావహించుటగాని సాధ్యము గాదు. కావున వేఱుగ ప్రత్యేక మహిళాసభ లవసరములైనవి. అయినను అందఱకు సామాన్యమైనవి కొన్ని గలవు.

సామాన్యములలో ముఖ్యమైనది జాతీయవస్త్ర ధారణము. పురుషులవలెనే మనముగూడ బద్ధకంకణుల మైఖద్దరు ధరించుకొనుటకై తీర్మానము గొనుటయే గాక తత్కార్య నిర్వహణదీక్ష వహింపవలసి యున్నది. ఈసందర్భములో స్త్రీలు కొంత వెనుకంజ వేయు చున్నటుచేతనే పురుషులు ఈదీక్షను సరిగా సాగించుకొనఁజాలకున్నారు. ఖద్దరు మోటుగానుండునని యు శరీరమునకు కోమల్యముగల మనవారు దానిని ధరింపఁజాలమనియు సాధారణముగా సాకులుచెప్పి ఖద్దరుగట్టుకొనఁ దప్పించుకొనుటకలదు. సోదరీమణులారా! మనము సీతకంటెను గోమలదేహములు కలవారము కాము. ఆమహాసాధ్వి మహారాజ పుత్రి— అనార్యుల పాల్పడి—అంతఃపురములలో హంసతూలికల మసలిన ప్రసవకోమలి, ఇట్టి తన్వంగి యావసరమునఁబట్టి యధర్మమును బోగడచి ధర్మమును స్థాపించుటకై కర్కశములగు నారచీరలఁ బదునాలుగేండ్లు కట్టినది. మరియు మృద్వంగియు, మహారాజపుత్రియు, నగు ద్రౌపది సైరంధ్రిగానుండి మోటుఖద్దరుధరించి కొంత కాలము కాలక్షేపము గావించిన సంగతి మీకెల్లరకు విశదమే. ఇట్టి పేశలగాత్రలెల్లరు నవసరమునఁబట్టి మోటుగుడ్డలఁగట్టుటకు వెనుదీయనప్పుడు మన మంతకంటెను సుకుమారులమా? మనమిప్పుడు ధరించుఖద్దరు వస్త్రము లానాఁడు సీతామహాదేవి ధరించిన నారచీరలంతటి మోటుతనము గలవిగావుఁగదా! ఖద్దరు ధరించుటయందలి విశేషమును దెలిసికొని దానిఁధరించుమేని మనకేవిధమగు కష్టనష్టములు నుండఁజాలవు. ఖద్దరు అందమునకు లోపము దెచ్చుననియు మనమనుకొనవలసినది గాదు. శకుంతలను జూచి కాళిదాసుచేసిన యీక్రిందివర్ణనము నాచెప్పు దానిని స్థిరపఱచుచున్నది.

శ్లో॥ సరసిజమనువిద్ధం శైవలేనాపిరమ్యం మలినమపి
హిమాంశోర్లక్ష్మలక్ష్మీంతనోతి। ఇయమధిక మనోజ్ఞా
వల్కలేనాపితన్వీ కిమివహిమధురాణాం మండనం నా
కృతీనాం॥

ఇవన్నియును నిటుండ జాతీయ వస్త్రధారణము వలన మనదేశమున కమితలాభము గల్గునని యార్థశాస్త్రవేత్తలు ఘోషించుచున్నారు. విదేశవస్త్రధారణముచే నేఁటేఁట నఱువది కోట్ల రూప్యములు మన దేశమునుండి పోవుచున్నవి. మనము ఖద్దరునే కట్టుదుమేని యీద్రవ్యమంతయు మనదేశమునందే నిలచి యుండి దేశదారిద్ర్యమును గొంతతొలఁగించి యుండునుగదా! ఖద్దరు అన్నవస్త్రములు లేక యల్లాడు మనదేశప్రజలకన్నవస్త్రములఁ గలిగింపఁజాలియున్నది. స్వదేశవస్త్రధారణము స్వరాజ్యప్రాప్తికి మూలకమని గాంధిమహాత్ముఁడు చెప్పిన దానిసారమిదియే. ఇట్టిస్థితిలో మనము దానిసత్యము వహించుట యనుచితము. పురుషులకంటెఁ దీక్షసమయమును మనకు హెచ్చుగానుండును. అట్టి సమయములు మనము నూలు స్వయముగా వడకుటకు వినియోగింపవలయును. మన బాల్యమునందుఁగూడ నెక్కడఁ జూచినను రాట్నముల ధ్వనులు వినఁబడుచుండెడివి. ఇప్పుడు దేశభాగములలో

పాటుగను శాస్త్రకారములతోటి పాటుగను అప యాంశిరించినవి. అవి సముద్ధరింపఁబడవలెను. అప్పుడు గాని మనదేశ మున్నతి గనఁజాలదు. ప్రతి గృహిణియు రాటము పెట్టి నూలువడకుటకుఁ బ్రారంభింపవలయును. ఖద్దరు కట్టవలయును. ఇది మన యభివృద్ధి మూలకీలకము.

దేశమునందున్న యనాథలకు జీవనోపాధులు గల్గించు మార్గములలో రాటము మొదటిమార్గమై యున్నది. కావున వారి కీవిధముగఁ బ్రోత్సాహముఁ గల్గింపవలెను. వరియును జాతీయవిద్య నేర్ప పాఠశాలలలో వారి నుపాధ్యాయులుగా నియమించిన శుభయశస్కర మగును.

మనలో నిమ్నజాతులు చాలహీనస్థితియం [illegible] న్నారు. పూర్వకాలమునందు వీరిస్థితి యింత హీనముగా లేదని మన చరిత్రములు చెప్పుచున్నవి. హరిశ్చంద్రునివంటి వీరబాహుని స్థితిగతు లాలోచించుకొనినను శంకరునివంటి హీనజాతుల స్థితిగతు లాలోచించుకొనినను మన కీసందర్భములో యథార్థము బోధపడఁగలదు. పూర్వ మీనిమ్నజాతులవారు [illegible] దాటిలేక యుండెడివారు. ప్రస్తుతము మనదేశో ద్ధరణమున కెయ్యది మూలాధారమని మనము తలంచుచున్నామో అట్టి రాటము వీరిచేతులలో విశేష విఖ్యాతినందుచుండెడిది. పూర్వము మాలమాలయు [illegible] విధముగ నూలుండెడిది. అది యీనిమ్నజాతులు వడకెడివి. అది బట్టలకుఁ జాలశ్రేష్ఠముగ నుండెడిది. దానితో నేసినబట్టలను [illegible] వారును అస్పృశ్యములుగా నెంచక నిర్మలముగా గట్టుకొని నిమ్నజాతుల [illegible]లో [illegible] ప్రోత్సాహమిచ్చెడివారు. ఇప్పుడుండు [illegible] వారియందు [illegible] | [illegible]ంచినవి. ఈజాతులస్థితి యింతకుఁ బూర్వ మింత హీనముగా లేదని పాశ్చాత్యులుకూడ వ్రాసియున్నారు.

మనవారు వీరినెప్పుడును లేదదియుండ లేదు. సాంఘిక వ్యవహారములయందును మతవ్యవహారములయందును వీరికి గూడఁ గట్టుకొనియే యున్ను చున్నారు. గ్రామోద్యోగులలోఁ "తలారి" "వెట్టి" యను నుద్యోగములు వీరియందే గలవు. పూర్వము 'తలారి' సామాన్యుఁడు కాఁడు. ఇప్పుడు పోలీసులను [illegible] యెంచుచున్నామో యట్టివారు మునుపు తలారులని పిలువఁబడుచుండెడివారు. కావునఁ బూర్వ మీనిమ్నజాతుల వారెల్లరును దేశమునకు సైన్యముగ నుండెడివారు. మాదిగయములో భక్తిమార్గబోధకులగు రామానుజాచార్యులవారు వీరిని భక్తులనుగాఁ జేర్చి జ్ఞానమార్గబోధనము చేసియున్నారు. శ్లో॥ "[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]॥"

అని వీనినిగూర్చి ప్రకటించియుండిరి. సంపూర్ణ జీవరాసులయందును సాక్షిభూతముగానున్న యాత్మయేది గలదో యదియే తానను నిశ్చయజ్ఞానముగల విజ్ఞుఁడు, ఛండాలుఁడైనను సరియే, బ్రాహ్మణుఁడైనను సరియే యాతని నేను గురువుగా భావించుకొందును. అని దీనితాత్పర్యము. భేదభావమును బోనడచి యెట్టివి నిర్మలజ్ఞానము గల్గించునది యాత్మజ్ఞానము. శ్రీ గాంధి మహాత్ముఁడాత్మజ్ఞాన సంపన్నుఁడు — ఆత్మజ్ఞానముచే స్వార్థసిద్ధిని బొందఁ బ్రయత్నించుచున్న జ్ఞానసత్తముఁడు. శాంతమూర్తియనివాసి. అహింసాతత్వ ప్రచారకుఁడు. ఇట్టి యాత్మజ్ఞాని యస్పృశ్యతా నివారణమును బోధించు టాశ్చర్యముగాదు. శంకరుఁడు చెప్పినదియు నిదియే. భేదభావమాపికులుగాని యాత్మజ్ఞాను లెల్లరు నిట్లే చెప్పుదురు. ఈసందర్భములో మనీషాపంచకమేమి చెప్పుచున్నదో కనుఁడు.

శ్లో॥ "కిం గంగాంబుని బింబితేంబరమణౌ ఛండాల వాటీపయః పూరేవాంతర మస్తికాంచన ఘటీ మృత్కుంభయో ర్వాంబరే, ప్రత్యగ్వస్తుని నిస్తరంగ

సహజానాం దానవో నాంబుధా: ప్రోయం శ్వపచో యమిత్యపి మహాన్ కోయంవిభేదభ్రమః॥" పవిత్రములైన గంగాజలములయందును కలుషితములై యుండు చండాలవాటీజలములందును ప్రతిబింబించు సూర్యబింబమునందు భేదము లేనట్లే, బంగారు కుండలోను మట్టికుండలోను గల యాకాశమునకంతరము లేనట్లు నిస్తరంగమై యుండు నాత్మజ్ఞానమందు — వీడు విప్రుడు వీడు చండాలుడను నను భేదములేదు. అని దీని భావము. ఇట్టివిశిష్టజ్ఞానము ను లోకమునకు వెదజల్లి భేదమును తీసివేయుటకుఁ బ్రయత్నించుటకంటె ఉత్తమకార్యము మరొకటుండఁ గలదా? అస్పృశ్యతను దొలఁగించుట కాంతధర్మములలో నొకటి. స్పృశ్యాస్పృశ్యులయందలి భేదము లు దొలఁగించుటకు రెండుమార్గములు గలవు. — అస్పృశ్యులను స్పృశ్యులను గావించినను, స్పృశ్యుల నస్పృశ్యులఁ గావించినను ఈభేదము దొలఁగును. అందు మొదటిది శ్లాఘనీయము, రెండవది హేయతరము, మొదటిదానిని జేయఁబోయి రెండవదానిని జేయకుందుముగాక! మహాత్ముని తత్త్వమిదియే, దీనిని గ్రహించుట కార్యార్థికి కర్తవ్యము. గావున నేవఁజైన కార్యసిద్ధినే ధ్యేయముగా నెంచి యనంతముగ నాముష్మికము గలదనియు దానిని బొందుట కీయైహికము సాధనముగా నుండవలెననియు గ్రహించుకొని సర్వసమ్మతులు దేశలాభకరములు నగు నైతికమార్గముల బాసుగాఁ జర్చించి తగిన తీర్పులకు వచ్చుటకుఁ దగిన రో ర్పాటులను గావించుటకు న్హాశగల విగషీమణిని భాధ్యతులుగా నేర్పాటు చేసికొని కార్యనిర్వహణము గావించుకొని కృతకృత్యత నందుదుముగాక! నేను మా యూహాసంఘపతులైన మగల విూకంటెఉకును హృదయపూర్వక స్వాగతమిచ్చుచున్నాను. ఈశ్వరుఁడు మనలఁ గటాక్షించుగాక! జయప్రదముగా జరుగుఁ గాక! (ఆంధ్రపత్రిక)

వైశాఖపురీవార్ధిఘోషణము

[పి. అప్పలనరసింహముగారు]

సీ॥ ధీరగంభీరకుంభీరమీనగ్రాహ
దారుజలాంతర్విహారణములు
రంగదుత్తుంగతరంగభంగోద్భూత
శీతలమారుత శోభరుచులు
ఘనసారఘనసార ఘనసగ్రప్రోత్తుంగ
లాలితసికతాది కాలతతులు
కుందచందనహిమ బృందధావళ్యశో
భావవినోదగ్ర ఫేనతతులు
తే॥ గీ॥ కలిగి విరచించు సాహిత్య గానము ఖర
శాస్త్రముల కిద్ది సాటని చాటుపోల్కి
కేవలసాహిత్యజనచిత్త తోషణంబు
కోమరు వైశాఖపురవార్ధి ఘోషణంబు
సీ॥ మేలగు మీలు రాచేలులు ముత్తెముల్
రత్నంబు లొకచో దెలంగుచుండ
నురువొందు కెరటముల్ సురుతుగ విరాగను
తరి దోచు ధ్వనులొక్క తరి దనర్చ
సొంపుమించుచు కర్పూరంపు టప్పలపోల్కి
సైకతస్థలు లొక్క చక్కి వెలుఁగ
నెల్లగహృదయముల్ పెల్లు రంజిల్లగ
జల్లు చల్లని గాలు లుల్లసిల్ల
తే॥ గీ॥ త్రోవ జనువారి చైవను బ్రోవఁజేసి
బాసలను మించి తగ నుపన్యాసమిచ్చు
భానుగాలాపలస నుపన్యాసకు బలె
కోమరు వైశాఖపురవార్ధి ఘోషణంబు
సీ॥ ఏసంక జూచిన సావంకసాంగ్లేయు
కాంతులు గాలిషికార్ల చెలువు
ఏజాడ తిలకింప నాజాడ మోటర్ల
సైకిళ్ల బగ్గీల సౌష్ఠవంబు
ఏత్రోవ బరికింప నాత్రోవ విద్యా
ర్థుల నగప్రసంగాతిశయము
ఏత్రోవ గవలింప నాత్రోవ బహుళధో
దాత్త గ్రంథభాండారచయము
తే॥ గీ॥ అన్ని సొబగుల కిప్పట్ని మాకరంబు
వన్నెకెక్కిన విూరి మిన్నహాళంపురమున
హెచ్చరిక యొంచు మిగిలి కొక్కు దెచ్చుపగిది
కోమరు వైశాఖపురవార్ధి ఘోషణంబు

మఱచిపోవుచున్న జాతీయసమావేశములు

పండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు ప్రబుద్ధాంధ్రా సంపాదకులు

శిథిలమైపోయిన జాతికి పునర్వికాసము గూర్పబూనినపుడు ముందు చేయవలసిన పని సంస్కరణమా సముద్ధరణమా? యీ రెండును అవసరములనియే తోచుచున్నది. దేశమునకు తటస్థించిన దౌర్భాగ్యదశ పరిపూర్ణమైనపుడు ప్రజలు ఎన్నటికి సంస్కరణాపేక్షలేని మంచి యాచారములను మఱచిపోవచ్చును. సముద్ధరణమే వానికి ముఖ్యమయినది. కొన్ని యాచారములను మఱచిపోవుటయే గాక యీకాలమున కవి పనికిరాకపోవచ్చును. వానివిషయమున సముద్ధరణమును, సంస్కరణమునుగూడ అవసరమగుచున్నది. అవగణమునం దున్న యాచారములే కొన్ని యీకాలమునకు తగియుండక పోవచ్చును. వానిని సంస్కరింపవలెను.

ఆంధ్రజాతి నిన్న నేటిది గాదు కొన్ని సమయములయందది తన ప్రతిభను భారతదేశమునం దంతటను విఖ్యాతపఱచినది గాని సామాన్యమైనది గూడ గాదు. అయితే యిప్పటి యీ శైథిల్యమునకు కారణము జాతీయధర్మములును జాతీయాచారములును సంకుచితములగుటయా? లేకున్న వానికి కాలవశమున తటస్థించిన వికృతియా?

ధర్మములును, ఆచారములును మంచివి గావని పూర్వపు సంఘసంస్కర్తలవలె నవ్యాంధ్రసోదరులెవ్వరును వాళ్లు విసర్తురని తలచెదను. ఆంధ్రజాతి ఒకకాలమున మహోన్నతి గాంచుటకు ఏవి కారణములో అవి చెడ్డవి అగుట యెట్లు? అయితే జాతికి నేటి నికృష్టస్థితి యేల కలిగిన దనిన వాని యెడల దేశీయులకు కలిగిన ఔదాసీన్యమే కారణ మని చెప్పెదను.

దేశమున అనేకాచారములు విలుప్తములైపోయినవి. అనేకములు విలుప్తప్రాయములై యున్నవి. మన చేతులతోడనే కొన్నిటిని జారవిడుచుచున్నాము. మఱొక విధమున జాతియొక్క పునర్వికాసమును సాధించుటకు ఆంధ్రులు పూనుకొనినపుడు కొన్ని మంచి యాచారములు వినష్టములై పోవుచుండుట ఆశ్చర్యకరముగా నున్నది.

ఈసందర్భమున రెండు చిన్న జాతీయసమావేశములనుగుఱించి చెప్పెదను: సంఘము కొంత యీనాని కొని గడచిపోవుచున్న దనుటకు ఈసమావేశములయెడల పొడమిన ఔదాసీన్యము ప్రత్యక్షనిదర్శనమై యున్నది.

వైశాఖపూజ

వైశాఖమాసము వసంతఋతువుయొక్క ఉత్తరభాగము. మాధవుని వైభవమునకు ముఖ్యచిహ్నములగు రకరకముల మామిడిఫలములు వైశాఖమున ముమ్మరముగా నుండును. చలిపందిళ్ళకు వసంతఋతువు చాల మంచి సమయము. వీనవల వినియోగముగూడ అవసరమైన సమయము. అట్టి యీవైశాఖమాసమున ఎన్నియో వందల యేండ్లనుండి నిన్నమొన్నటివఱకును ఇప్పుడు మనము మఱచిపోయిన వైశాఖపూజ దేశము లెల్లను జేయుచుండెడివారు. ప్రతియూరునందే గాక ప్రతిబ్రాహ్మణుని యింటియందును ప్రతిక్షత్రియుని యింటియందును, ప్రతివైశ్యునియింటియందును, పరిపక్వమెఱిగిన ప్రతిశూద్రుని యింటియందును ఇది జరుగుచుండెడిది. ఇందులకై పొరుగూరి పెద్దమనుష్యులనుగూడ పిలుచుకొనివచ్చెడివారు. బాల్యమున అనేగా పదిపదునైదుసంవత్సరములకు పూర్వము నేను అనేకగ్రామములలో ఈవైశాఖపూజ మాచరింపజూచినాను. దీనికి గ్రామము పట్టణము అను భేదము లేదు. ఇందులకు ముఖ్యములైన వీనవలు ఉపహారమును, దోసకాయ, మామిడిపండ్లు ఇంటింటికిని తెచ్చి యమ్ముదురు పందిరిగలవారి చెక్కలేని యిల్లు ద్విజాలలో నుండనే యుండదు. ఎక్కడిదక్కడనే తలుపులతోటలు సమీపమునందే యుండి కోటమాదలు నతనస్త్రైత

లకు దొరకుచుండును. దేనికిని లోపములేదు; గాని శ్రద్ధయును, జాతీయాభిమానమునకును మాత్రమే తీరని లోపము కాన్పించుచున్నది. ఒక్కొక్క వ్యక్తికి మంచిగంధ మలంది ఒక్కమాటు పన్నీరు, చేతికి చేతి కిచ్చి తాంబూలములో నుంచి ఘుమఘుమలాడు పసిఁడిమామిడిపండ్లు సమర్పించినపుడు పూజించువారికిని, పూజింపఁబడినవారికిని గూడ కలిగెడు సంతోషము నుపహారముల వర్ణనముతోఁగూడ స్వాధీనము కాని విషయము. అట్టి యీ జాతీయసమావేశమును ఆంధ్రులు పూర్తిగా మఱచిపోవుట శోచనీయము.

వసంతమున ఈ వైశాఖపూజ అయిన తరువాత ఆంధ్రులకు ఇంత మనోహరమైన జాతీయసమావేశము శరదృతువులో ఏర్పాటు చేయఁబడినది. అదియే

వనభోజనము

ఉభయతారకమగు ఈ సమావేశమును గూడ మనము మఱచిపోవుట చాల అపకీర్తికరము. కార్తికమున శ్రీమన్నారాయణుఁడు క్షీరసాగరమునుండి వచ్చి మహాలక్ష్మితో గూడ ధాత్రీమూలమున (ఉసిరి చెట్టు మొదట) నివసించును. ఈ మాసమున ఉసిరిచెట్టు మూలమున శ్రీలక్ష్మీనారాయణులను పూజించి స్త్రీపురుషులు ఊరు వెలుపల నున్న తోటలో చెట్లనీడలయందు సుఖాసీనులై ఆనందముతో భుజించుట మాని ఎన్ని దినము లయినది? ఎంత చక్కని సమావేశమును మనము మఱచిపోయినాము?

నా బాల్యమున వనభోజనము చేయని గ్రామము లేకుండెడిది. ఇరుగుపొరుగు గ్రామముల చిన్నపెద్దలను గూడ పిలుచుకొనివచ్చి పిండివంటలతో చెట్లక్రింద శ్రీహరిసాన్నిధ్యము గాంచి అన్నము పెట్టుచుండెడి ఆంధ్రులయొక్క గర్వమున కేమి మూలము గలదు? అట్టి యీ ప్రకృష్టసమావేశమును మఱచిపోయిన మనము "ఆంధ్రులు ముందంజ వేయుచున్నా" రని గర్వపడుట యెందులకు?

కాలము తల్లక్రిందులుగా మారిపోవుచున్నట్లున్నది. శక్త్యనుసరించి చేయఁదగిన యీ మనోహర సమావేశములు విస్మృతము లైపోవుచుండుట కంటె విచారకరమగు విషయము లేదు. కాకినాడనగరమున నిన్నమొన్న జరిగిన కేరళదేశీయ మహాజనసభకు ధర్మనిర్ణయము చేయుటకు వచ్చెడి ప్రతినిధులగు దేశబంధువులకు అన్నము విక్రయింపక మృష్టాన్నమును పెట్టి ఆంధ్రుల అతిథిపూజావ్రతమును నిలుపవలసినదని రావుదాను దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు దేశీయులకు విన్నవింపఁగా జాతీయోద్ధారకు లని ప్రసిద్ధిగాంచిన కొండా వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు "ఈ వ్రాతలను ఖండింపవలసిన" దని పత్రికలలో వెలిగ్రాములు ప్రకటించినారు. జాతీయోద్ధారకు లని పిలువఁబడువారే జాతియొక్క పవిత్రతను నిలుపఁదగిన నిలుపఁగల యిట్టి మంచి సంకల్పములను త్రోసివేయఁబూనియున్నా రనుట ఆంధ్రులకు లజ్జాకారణము గాదా?

ఏది యెట్లున్నను ఆంధ్రసోదరులు ఈ రెండు జాతీయ సమావేశములను పునరుద్ధరించి దేశమునకు మాంగళ్యమును సంఘటింపఁగోరెదను.

హిందూమతము—అప్పుడు—ఇప్పుడు

[ఆకుండి వేంకటశాస్త్రిగారు]

సృష్టిలో ప్రతికర్మయును (త్యాగరాజరచితమగు కృతిపంక్తి) కృతి పాడిన విధమ్ముగ చేయఁబడుచున్నా యింత్రవారి కాలగతి యను శాసనమునకు లోబడి జరుగుచున్నది. ఈ కాలగతి ననుసరించియే సూర్యుఁ డాకసమున తిరుగుచున్నాడు. భాగ్యమున మనుజునకు ప్రవహించు నక్షత్రాదిగ్రహములును చరించుచున్నవి. ఒకానొక కాలమున హిందూదేశాకాశమున జ్ఞానమను విభూతి (నాగరకత) రూపకాంతుల దర్శ

జ్వాలముగను. దుర్నిరీక్ష్యప్రభతోడను ఉత్కృష్టితేజ వెలింగెను. ఈ భానుడే—ఆర్యుల జ్ఞాన చక్షువులతో కలిసికొనుచుని గ్రహించు నట్లు కాలగతి ననుసరించి మాయనో యట్లే యీ భానుడును క్రమముగా పశ్చిమ భాగమునకు జారాంభించెను. ఈ భానుడు క్రమముగా పరిపూర్ణ అస్సిరియా బాబిలోనియా పశ్చిమముననే పోయెను. ఈ ప్రదేశస్థు లీ భానుని తము కరములను పైకెత్తి యత్యాగమాటుతో చూచిరి. గ్రీసు దేశస్థులు నీ యీ భానుని గమనించిరి. మాధ్యాహ్నిక భానుని తీక్ష్ణతతో వెలుంగు యీ జ్ఞానభానుని రోమక దేశము (Rome) వారు కనుగొనిరి. అంత యీ సూర్యప్రభ నేజర్మనీ ఫ్రాన్సు, స్పెయిన్ దేశములు మేల్కొన గల్గెను. కడ కీ విభూతి మాపకనందేశమార్గాంబుని ధగధగ ప్రభలచే ఆంగ్లదేశస్థుల కన్నులు మిరుమిట్లు గొల్పబడెను. అంగటితో గాముడాగవా! ఓ! ఇకను పశ్చిమమునకే (West ward ho!) అమెరికా పైపటా ప్రసరణమును తన కిరణజాలమును ప్రసరింపచేసి లక్ష్మీ విలాసముగా నొనర్చెను. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు తూర్పుదిశనున్న న్యూయార్కునగరము వరకును వచ్చి యచ్చట దినకరుడు నిలచెనా? లేదు యింకను పడమటికే! కడకు అమెరికాకు పడమటి సముద్రతీరమువరకును పోయెను. నాగరకతామార్తాండుడు హిందూదేశమున నుదయించి దేశమును పట్టపగలువలె దీప్తిమంతముగ నొనర్చినాడు. అమెరికా దేశము నెవ్వరును గుర్తింగియుండలేదు. ఇప్పు డమెరికాలో పగటివలె నాగరకత వెల్లివిరియుచుండ హిందూదేశము దారిద్ర్యము హైన్యస్థితి యను నిబిడాంధకారవీధి ప్రవేశించెను. చూచితివా? ఇప్పు డా నాగరకతాదినమణి అల్లదే, శాంత మహాసముద్రమును దాటుచున్నది. జపాను దేశము యీ సూర్యకిరణప్రసారముచే వెలిగి గాంచి ప్రపంచజాతులలో జపాను రాయము ప్రాముఖ్యము గాంచెను. పృష్టిమతీ వ్రతపరిణామముల ప్రకృతి శాసనములను మనము నమ్ముచు ఏమి జ్ఞాన విభూతిభానుడు తిరిగి తన ప్రభలచే మరల హిందూదేశమున తిరిగి వెనుకటి వలె రక్తింపగాంచితో ప్రకాశింప వలసి యుండును. హిందూదేశము వెనుకటి చరిత్రమును పఠించుచుని హిందూదేశములోని నాగరకతా ప్రముఖ సంబంధ వ్యాపనిధము సంపర్కమెట్లు వను నిరూపించెదను. ఆహా! దివ్యవిజ్ఞాన జ్యోతి హిందూ దేశమున గేహము పెట్టు వ్యాపించి యున్నది. ఈ విజ్ఞాన జ్యోతి నాదియే యను నీ విజ్ఞాన జ్యోతిని బహిర్గతము గావించి సద్గుణము నాచ్ఛాదనములు హిందువుల మనః మనము తీసివైచితిమి. మన దేశము యొక్క కీర్తిలను ధ్యానములను మూసికొని యుంటిమి. ఇతరుల దేశముల వారి కీ జ్ఞానము విస్తరించకుండ నుంచునట్లు కీడు స్వార్థపరత్వమైదకే మన జ్ఞానాంధకారమునకు గారణము ఇది. తత్పరికి మానవులమను భేదబుద్ధి లేదు. ఐశ్వర్యము దేశమున ప్రవేశించుటకు ధార్మికము లకు సుపరిస్థితు లుండినంత మాత్రమున గాదు. మనలో నింకను అద్వైతభావము నిరూఢము కాలేదు. 'తత్త్వమసి' భావము మనలో నింకను లేర్పడలేదు. మనలో భిన్నత్వ ప్రవృత్తివలన అందువలనే దుర్బలుల మైతిమి. పురాతన హైందవజాతి యనాయకులు తమ సంతతివారికి స్వార్థపరతతో కూడిన స్వాతంత్ర్యములనే ప్రసాదించిరి గాని, నిస్వార్థతాదిగుణములను గరుపరైరి. అందుముఖ్యముగ తరుడిమలకు బిడ్డలకు అంత్యవర్గముల వారియెడ మిగుల నుపేక్షాభావమును చూపిరి. పోనీ! అదట్లుండనిండు అట్టి యెన్నో సంఘపరిస్థితులు కాలము ననుసరించి మారుచున్నవి. సుఖముగ నిద్రచెందినవారు మరల యుల్లాసముతోడనే మేల్కొనునట్లు హిందూదేశము (హిందూజాతియు) చాలకాలము నిద్ర చెందియు తన నిద్రమత్తుతమును వదరగొట్టి తన విశ్వసువృద్ధితో కాలక్రమమున కాలగతి ననుసరించి వ్యతిక్రమ పరిణామము నొందిన పరిస్థితుల కనుగుణముగనే హిందూమతము హిందూదేశము కూడ తమ సనాతనవిశంఖ వైభవమును పడనాడి విరాల హృదయమును పొందగల్గియున్నవి.

భావ్యభివృద్ధి మార్గసూత్రము ననుసరించి గుణ రూపములలో భేదము చెప్పరాదు. మన ఆత్మకును హృదయమునకును ఐక్యత యేర్పడ వలసి యున్నది. హైందవవర్ణవ్యవస్థ హైందవజాతీయ పురోభివృద్ధిరే సనాతనార్యులచే కాంక్షింపఁబడి వివిధవృత్తులరూపక మగు చక్కని జాతీయకర్మవిభాగము లేర్పడెను. అందువలన ఆత్మకును హృదయమునకు సమీచీనకలిగి మైత్రి సిద్ధించినది. కాని కాలవైపరీత్యముచేత వర్ణవ్యవస్థ హృదయము మరుగుపడి రూపభేదములకై జనులలో పట్టుదలలు హెచ్చి కొంతకాలము జాతీయపురోభివృద్ధి స్తంభించినది. చురుకుగ జాతీయవర్ణవ్యవస్థలు పరిణామము నందుటకు మారుగా విలుప్తము కానారంభించెను. వర్ణవ్యవస్థాహృదయము యేలనో వింత పరిణామము నొందుటచే భిన్నఛాయలుగా మారిపోయెను. జనుల వృత్తులు తారుమారైనవి. ఒకరికి నియతము లైన వృత్తులు పరులచే స్వీకరింపఁబడెను. అట్లయ్యును పూర్వపు యన్యోన్య వైరుధ్య వర్ణభావములు సుస్థిరములై నిలచినందున ప్రజాహృదయములు భిన్నభిన్నములుగానున్నవి. ఇట్టిశరీరచర్మవర్ణసంబంధములగు దురహంకారములతోడను కులభేదముల పట్టుదలలతోడ మన మున్నంతకాలము పరమాత్మ ఈశ్వరము లగు పేరులు రూపములు మితులు మొదలగు బాహ్యాడంబరముల కోలాహలములో విస్మృతియాపకముగ మరుగుపడిపోవును. శ్రుతిస్మృతులు పూర్వాచారములపట్ల యెట్టియభిప్రాయముల వెలిబుచ్చినను విస్సన్న చెప్పినది వేద మన్నట్లు ఆత్మ కనుగొను యత్నములు మనలో నిష్ఫలము.

“వ్యాకరణము భాషకు సమాధి(గోరీ)వంటిది” అని యొకరనిరి. అవును, అందుచే వ్యాకరణము నుద్ధరింప యత్నింపఁజను. అది మార్పుచెందకుండునట్లుంచుము. అందుమూలమున భాష నశించును. అదే చండశాసనములతీరు! చండసనాతనాచారములపక్కి! ఇవియు వీనికి తోడు యితరకర్మకాండమంతయు జాతిని పీల్చి పిప్పిచేయుచున్నవి. ఒకానొక మితివరకే ఆశాసనములు ఆసూత్రములును మన కుపకారకములు. ఎట్లన ధాన్యపువిత్తనమును భద్రముగ కాపాడుటకే పైయూక ఆచ్ఛాదనము (ఊక) కొంతకాలమైన తర్వాత తొలగింపఁబడకపోయినచో ఆయాచ్ఛాదనమే విత్తనము మొలకెత్తనీకుండ బంధిఖానా యౌ గదా! ఓ జనులారా! ఈ శాసనములు, ఈస్మృతులు మీయుపయోగమునకే మీరా శాసనములకు స్మృతులకే సృజింపఁబడియుండలేదు. నిరంతరమును శ్రుతులు పల్కు హితములనే ప్రజలకు బోధించి ధన్యుడవు కమ్ము. ఈ స్మృతులలోని ధర్మములను ప్రస్తుతదేశకాలపరిస్థితులను బట్టి మీకు కలుగు యవసరములను బట్టి యుపయోగించుకొనుడు! హిందూదేశపునదులు తాము పాఱు స్థలములను (Beds) వీడుచున్నవి. మంచుపంక్తులు (Snow lines) మారుచున్నవి. అడవులు కొట్టివేయబడి వానిస్థానే క్షేత్రపర్వ మొనరించు సస్యము లలంకరించుచున్నవి. దేశప్రకృతియు మారుచున్నది. ప్రభుత్వములు మారినవి. భాషలు తారుమారైనవి. దేశస్థుల శరీరచ్ఛాయలు మారుచున్నవి. అట్లయ్యును నీవింకను యీనశ్వరప్రపంచమున ఏనాటివో యగు యాచారములను, సూత్రములను నిలుపఁజూచెద వేమోయి! అయ్యో! ముందుకు పోవువాడు ఎల్లప్పుడును వెనుకవైపే చూచుచుండవలసిన దుస్థితి కల్గెనేని యెంత విషాదజనకము!! అట్టివాడు అడుగడుగునకు కూలి పడిపోవలసినవాడే యగుచున్నాడు.

జీవితపరిణామము రెండుసూత్రములపై నాధారపడియున్నది! వంశక్రమాగతము (౨) నూతనపరిస్థితుల కలవాటుపడు నేర్పు. వంశక్రమాగతసూత్రము, మనుష్యేతరజీవకోటికి ఎక్కువగ వర్తించును. జంతు, వృక్షాదిజీవకోటికిని మానవులకును గల భేదమే మన మానవుడు ఎట్టిపరిస్థితులకైన అలవాటుపడు నేర్పుగలవాడగుటయు విద్యగలవాడగుటయే. ఓ నాయనలారా హిందూసోదరులారా! మార్పునకు కంటగించువారును

రొట్టి పరిస్థితుల కైనను యలవాటుపడు నేర్పును గల వారును బంగ్రహూగతయు లగు విమానములందును, పూర్వాచారముల సందర్భమునను బిరంపదాంధసపు పట్టుదలతో నుండి మానవునికి గల యగ్రస్థానమునుండి పతితులు కాకండు

మీరు ఋషుల సాంప్రదాయములు గల జన్మలను కలవారుగా నున్నారు. కాని మీరు వారు నివసించిన యుగమున జీవించుచునుండుట లేదు. ఏమనెదవు! ఆవిధమున జీవించుచుంటివా? అవును! ఇంజనులు, రైలుబండ్లు, పొగయోడలు, టెలిగ్రాము మొదలైనవి నీయక్కరలను తీర్చుట నీయందే యున్నవి. ఇట్టి వాని నుపయోగించుకొనకుండ యనాపకచ్ఛదముల ధరించిన వారివలె నీజీవితమును గడపెదవా? నీజీవనసంరంభము 20వ శతాబ్దపు ప్రకృతిశాస్త్రవేత్తలపై సాగింపబడవలసి యుండును. అందుచే నీవు 20వ శతాబ్దపు నాగరకతాపరిస్థితుల కనువుగ జీవనవిధానమును సంస్కరించుకొనవలసినవాడ వని యెఱుంగుము. ఈక్రొత్త నాగరకతాప్రతిభయొక్క యాంతరంగమును తెలిసికొని నూతనపరిస్థితుల కనుగుణముగ నుండవలసినవాడవు. అందుల కిష్టపడక, పూర్వాచారమే కావలెనందువా, పితృలోకమునకే పోయి నీపూర్వులతో స్థిరనివాస మేర్పరచుకొనుము. ఆలస్య మేల! నాకు తెల విందు. నాకడసారి వినుము. విద్యయొక్క పరమావధి మన రత్నగర్భ యగు భరతమాత కైశ్వర్యమును చేకూర్చుటకు గాను మీరు మీ, వ్యవసాయ, ఖనిజ, వాణిజ్యవాస్తుసంపదను వృద్ధిపొందింప ప్రయత్నింతురు.

పరిణామసూత్రము.

[జి. వి. రాఘవరావుగారు బి. ఏ.]

ఖగోళవిచిత్రములు.

ఉషఃకాలమున వివిధవిచిత్రవర్ణ రమణీయమగు ప్రాగ్దిశయందు అతికోమలము లగు నరుణకిరణదీప్తులచే చూడ్కులకు విందులు సేయుచు సుందరబాలార్కుడుదయించి నిజతేజదివ్య స్వరూపముల చేత మనల నొక్కట నానందాశ్చర్యనిమగ్నమానసులను చేయుచున్నాడు. అంతలో లోక మంతయు బంగారుపూత పూసిన విధమున పచ్చనై యతిమనోహరమై విలసిల్లుచున్నది. మరికొన్ని నిమిషములకు ఆ సువర్ణరూపమును విడచి ప్రశస్తమైన రజితద్రావణమున మునిగి వెలువడినట్లు లోకమంతయు తేజోధవళమై మెరయుచున్నది. పిమ్మట నాతని ప్రకాశము క్షణక్షణము వృద్ధినొంది అపరాహ్ణసమయమున నభోమణి దుర్నిరీక్ష్యతేజోరాశియై క్రాలుచున్నాడు. అవల నాతని తేజము నిముసనిముసము క్షీణింప నుడుగ సాయంసమయమున విచిత్రవర్ణశోభిత మగు పశ్చిమదిశకు మరల నరుణరూపుడై యాతడు మనదృష్టిపథమునకు దప్పుచున్నాడు. ఆవెనుక విశాలమై నీలమై మనోహరమై యొప్పు నాకాశ మను రత్నకంబళముపై ప్రకృతిదేవి యప్పుడప్పుడె పైకి దీసి పరచి యలంకరించెడి నవరత్నముల చందమున గొప్ప నక్షత్రములు కొన్ని యుదయించి మెఱయుచు నూటిగ మన నేత్రములను పొడువ నరుదెంచుచున్నట్లున్న దివ్యకిరణజాలముచే మన కద్భుత మొదవించుచుండును. ఈనక్షత్రముల నడుమ తెలుపుగా నుండి ముత్యముల లాగున తళుకుతళుకు మని మెఱయుచు నక్షత్రకోటు లంబరమునందుండి మన కింతింతనరాని యాశ్చర్యము కలిగించుచున్నవి. ఒకప్పుడు సూర్యాస్తమానమైన వెనుకను, వేరొకప్పుడు సూర్యోదయపూర్వమునను ఉదయించి, అసంఖ్యాకములై

మెరయునక్షత్రములనడుమ చంద్రుడు రాత్రులయందు ఆకాశమున సంచరించుచు మన మానసముల కెంతయో నాహ్లాద మొసంగుచున్నాడు. నక్షత్రములలో కొన్ని యొకప్పు డొకచోటను, మఱియొకప్పుడు మఱియొక చోటను గానవచ్చుచున్నవి. కొన్ని చలన మెఱుగక యెల్లప్పుడు నొక్కచోటనే యుండుచున్నవి. ఒక పర్యాయ మేనిమిసము లాకసమువంక దీక్షతో పరీక్షించిన పక్షమున భగ్గున మండుచు నొకటి రెండుల్కలు నేల రాలిపోవుచుండును. ఒకప్పుడు మహాదీర్ఘవాలములతో తోకచుక్క లుదయించి వెలుగొందుచు నెల్లర నాశ్చర్యచేతస్కులఁ జేయుచున్నవి.

ఇట్లనాదిగ నీవిచిత్రప్రకృతిచర్యల జూపుచు వచ్చుచున్న ఖగోళమునుండి మన దృష్టి మరలించి భూగోళమువైపు త్రిప్పి యుత్తరధ్రువము నుండిదక్షిణధ్రువమునకు(From the North pole to the South pole)సంచారము చేయుదము.

భూగోళవిచిత్రములు

ఉత్తరధ్రువప్రాంతములందు మన దేశమునందు వలె సుమారు పండ్రెండుగంటలు పగలును ఆవల పండ్రెండుగంటలు రాత్రియు నుండదు. సుమారారు నెలల కాలము సూర్యరశ్మి యనునది యించుకయు లేక యొక్కటే రాత్రికాలముగాను ఆవల సుమారారు నెలలు ఎడతెగ కొక్కటే పగలుగాను, వ్యాపించియుండును. అనగా సంవత్సరమున నారు నెలలు వరుసగా నొక్కటే పగలు, ఆరు నెలలు వరుసగా నొక్కటే రాత్రి. విశేషించి సూర్యకిరణము లాప్రాంతమందు లంబముగా వ్యాపింపక యేటవాలుగ బడుచుండుటచేత దివాసమయమునందును తేజోష్ణముల ప్రసరణ మతి స్వల్పముగా నుండును. మిక్కుటముగానున్న శీతలబాధచేత నాప్రదేశములు హిమతరంగిణి(Glacier)హిమనీచ(In Foot) హిమశైల(Ice Berg)ములాదిగా వివిధరూపములు గల్గిన శాశ్వతహిమనివాసములగుచున్నవి. ఇట్టిబహుశీతోపేతములై హరితసస్యవృక్షశూన్యములైన యా ప్రదేశములందును, అచ్చటి కనుగుణములగు రోమవేష భాషాదులతో(Esquimeaux)ఎస్కిమోజాతులగు కుబ్జనరులు తెల్లయెలుగులు సీల్ మొదలగు తిమితిమింగిల జీవులును నివసించి జీవించుచున్నవి.

ఉత్తరసమశీతోష్ణమండలము

అచ్చటనుండి సమశీతోష్ణ మండలమునకు దిగి పరిశీలించితిమేని మనోహరములగు సంయుక్తమనుష్య పర్వతరాజకలసితములు నైన ప్రదేశ మొండు, దివ్యములగు నదులకును, మనోజ్ఞములగు పచ్చని పైరులకును, మధురఫలయుక్తములైనవృక్షములకును, మేధాసంపత్తిసమగ్రరూపము గల జను లాదిగ గల జీవకోట్లకునివాసమై నేత్రపర్వము చేయుచున్నవి.

ఉష్ణమండలము

మన మింకను క్రిందికి బోయితిమేని యుష్ణమండలప్రాంతముల జేరుదుము. ఈమండలము బహుభేదశూన్యము. అధికోష్ణ యుక్తము వర్షాధిక్యము, జలసమృద్ధి గలది. జాతులయందును సంఖ్యయందును గూడ సమశీతోష్ణ మండలమునందు కంటెను నధికములైన యసంఖ్యసంఖ్యలు గల జీవులకు నివాసస్థానమై యలరారుచున్నది. దక్షిణసమశీతోష్ణమండలము ఉత్తర సమశీతోష్ణ మండలము వట్టిదే. దక్షిణప్రదేశము నుత్తరధ్రువదేశము నే బోలియుండును.

పర్వతాదివివరణము

ఇట్లు భూమిపై నొక్కమారు దృష్టి బఱపితిమేని గంభీరస్వరూపములై యొకదానిపైనొకటి యెగయుచు లేచి యాకసము నంటబోవుచున్నవో యనునట్లున్న పర్వతములు, నీలమేఘములవలె సుందరములై వేలకొలది మైళ్లు వ్యాపించి, తరంగము లాకొండంతటిదాక లేచి విరిగిపడుచు ఘోరమును నిరంతరధ్వానము చేయు మహాసముద్రములు, వందలకొలదియు వేలకొల

దివి మైళ్లదూరము ప్రవహించి యాతురతతో నీసముద్రములం దొచ్చు నదులు, జలసమృద్ధియు నుష్ణప్రసరణమును గల్గి వ్యాప్తములైన పసరికబయళ్లు, వాపీకూప తటాకమహాసరోవరాదులైన రమ్యజలాశయములు, మహాశాఖాసమేతములైన వృక్షరాజులు అంతవరకు విజృంభింపజాలని తిరుగుల్మలతాదులైన యోషధులు, ఇట్టి నేత్రరంజకము లగు పచ్చనిసీమల శోభముగా ప్రవర్తింపజాలనిమహాసైకతస్థలములగు ఎడారులు మొదలగు సవిభౌతికప్రపంచమున మనకు బోధనూపుచు మనల నానందాశ్చర్యనిమగ్నమానసులను జేయుచున్నవి.

జీవబాహుళ్యము

ఇట్టి యాశ్చర్యకరసృష్టివికాసము నందుమహోన్నతహిమ శిఖరోపరిభాగములయందును, అత్యంతగూఢములగుపర్వత గుహలయందును, భూమిగర్భమునందును, మహాసముద్రమధ్యమునందును అపారము లగు ఎడారులయందును, జలమునందును, వాయువునందును, ఏకకణదేహులు మొదలు (UnicellularOrganisums) మహాద్వీపమువరకును గల మనుష్యేతర జంతుజీవు లర్బుదముల కొలదిని, కుబ్జులగు ఎస్కిమోలు ఆటవికులగునీగ్రోలు, వివిధవర్ణరూపాదులు గల మంగోలియా జాతుల వారు మేధాసంపన్నులగు పాశ్చాత్యజాతులవారు లోనగు కోట్ల కొలది మనుజులును నివసించుచున్నారు.

సృష్టిహేతువిచారణము

ఈమహాద్భుతసృష్టిలో నిట్టి కొన్నిభాగములను పరిశీలించిన వెనుక, వివేకమును, యోచనాసామర్థ్యమును గల యెవరికైనను ఇది యంతయు నెట్లుద్భవమయ్యెనని యొక సందేహము కలుగకపోదు. సృష్టికర్త యొక్క కేవలవిలాసమాత్రముచేత నిప్పుడున్నట్లే యాకస్మికముగ నొక్కమారుద్భవమై యీవిశ్వము నిలచెనా? కొన్ని నియామకముల ననుసరించి యొక క్రమక్రమముగా మార్పులను జెందుచు వచ్చివచ్చి యిప్పుడున్న రీతిని నిలచెనా? అని ప్రశ్నము గలుగుచున్నది. క్రైస్తవమతస్థుల యుద్గ్రంథము "బైబిలు" నందు వివరింపబడినట్లు సృష్టికర్త యగు భగవంతుడు సూర్యు డుండవలయు ననుసరికి సూర్యుడును, చంద్రుడనుసరికి చంద్రుడును, నక్షత్రములనుసరికి నక్షత్రములును, భూమి యనుసరికి భూమియు, మనుష్యు లనుసరికి మనుష్యులును, ఈవిశ్వమున బోధనూపి రని నేడు ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు దలంప జాలకున్నారు. దురూహ్యమైన యుత్పత్తిప్రకారమెట్లో గలిగినదై యీవిశ్వము సృష్టి యారంభమునుండి నేటివరకు నిప్పుడున్న రీతినే నిల్చియున్న దని గూడ చెప్పుటకవకాశము లేదు. సృష్టిచిత్రముల కనుసరించి యవలోకించితిమేని మనకు ప్రతిచోటను మార్పు లగుపడుచున్నవి. ఆయాప్రదేశములలో గూండ్లు మొదలగునవి కట్టుకొని బ్రతుకు జంతుజాలమును, అట్లు స్థిరనివాసములు లేక నిత్యము సంచరించు జంతుజాలమును, వాని యుత్పత్తి, వృద్ధియు నురోగవిశేషములు, పరస్పరపోరాటములు, క్షయమును మన మనుదినము చూచుచునే యున్నాము—అట్టి జంతుజాలమును ప్రోవుచేసి పెల్లిడి వర్గీకరణము చేయుచున్నాము. నానాసాధనసామగ్రి చేత వాని శరీరములు ఛేదించి చూచి వాని యావయవజాలమును కణసంహతులను (Tissues) శరీరనాలవుల (Cells)ను పరిశోధించుచున్నాము. సజీవనములై యున్నప్పుడు వాని శరీరధర్మము లెట్లు నిర్వర్తింప బడుచుండెనో ఆ కార్యముల నారయుచున్నాము. యుగముల వెనుక నీభూమిపై జీవించి నశించిపోయిన ప్రాణుల యస్థిపంజరములను సంపాదించు నిమిత్తము అటవిక ప్రదేశములను భూమిగర్భమునందును, శిలాసంహతుల క్రిందను ఓపికతో పరిశోధనము సల్పుచున్నాము. అండమునుండి విహంగ ముద్భవించుట కనులార చూచుచున్నాము. కాలగతిచే నిరంతరము సృష్టియందంతటను మార్పులుగలుగుట గాంచుచున్నాము. వికృతియే ప్రకృతియొక్క ప్రథమసూత్రమై నట్లగపడుచున్నది.

వైధర్మ్యసూత్రము

నిన్న మున్నట్లు నేడు లేదు. నేడున్నట్లు రేపుండబోదు. నేటి స్థితిగతులు నిన్నటి స్థితిగతులకు ఫలితములు. రేపటి పరిస్థితులు నేటి స్థితిగతులకు ఫలితములు కాగలవు. వర్తమానము గతమునకు పుత్రసంబంధము భవిష్యత్తునకు పితృసంబంధమును గలిగినదై యీ రెంటికి నడుమ నిలచి రెంటిని గలుపుచున్నది. మరియొక్కటి గూడ గమనింపవలయును. నేటి వర్తమానము రేపటికి భూతకాలములో చేరిపోవును. నేటి భవిష్యత్తు రేపటికి వర్తమానము కాగలదు. నేడు మనకు గోచరించి దిగ్భ్రమ మొదవించుచున్న సృష్టివికాసమంతయు వైధర్మ్యసూత్రము Law of variation ననుసరించు విధమున నాదికాలమునుండియు వైకృతుల (Changes) బొందుచు మారుచు రానురాను క్రమముగా వర్ధిల్లుచున్నట్లున్నది. గాని యిటువైపున్నట్లే నిలిచియుండబోదు. భవిష్యత్కాలమున వేరొక రూపమును ధరింపగలదు. వర్తమానపరిణామము భూతకాలపుపరిణామముయొక్క ఫలితము. భవిష్యత్పరిణామములకు హేతువు. ఇట్లు భూతభవిష్యత్తుల నడుమ కార్యకారణసంబంధము గలిగి నిలిచి వర్తమానకాలము ఆ రెంటిని గలుపుచున్నది. ఆకస్మికముగా హఠాత్తుగా సృష్టియందే కార్యమును, ఏ వ్యాపారమును జరుగలేదు. జరుగబోదు. నియామకము పద్ధతి కార్యకారణసంబంధము గలిగియే సమస్తమును జరుగుచున్నది. సృష్టికూడ నిట్లే జరిగినది.